ÖSTERREICHISCHE
NATIONALBIBLIOTHEK
75611-C
Neu-
1-2
1853-54

Digitized by Google

Österreichische Nationalbibliothek
+Z226812905
Digitized by Google

Digitized by Google

PÈRVO GODIŠNJE IZVĚSTJE

O

C. K. GIMNAZII VARAŠDINSKOJ

KONCEM

ŠKOLSKE GODINE

1853.

K. K. GYMNASIUM

Sadèržaj.

1. De utilitate lectionis bonorum librorum, od Pr. Pavla Paulića.
2. Kratka pověstnica gimnazie varaždinske, od Jos. Zadravca.
3. Školske věsti, od naměstnoga ravnatelja.

U VARASDINU,

tiskom c. kr. povl. tiskarnice Josipa Platzera.

1 8 5 3.

75.611-C
1-2, 1853-54

Digitized by Google

ÖSTERR. NATIONALBIBLIOTHEK
WIEN

Digitized by Google

Sapientiam quaerenti Viro necessaria est assidua bonorum Librorum lectio.

Non refert, quam multos, sed quam bonos habeas libros.
Seneca Epist. 49.

Ex me sollicitus quisquis vult quaerere Civis
Quae Schola sit, sapiens ut bene fiat homo?
Optima quaerenti, quod sit schola dicere pergo
Cum memori nostrum mente fidele caput —
Ut mens nobilium capiat patrimonia rerum
In proprias solers quae sibi servet opes —
Est opus assiduo veterum monumenta Sophorum
Ut legat, et lectos perlegat illa Libros —
Sed tamen, ut sapiat, prudens attendere debet
Quod Senecae docti tessera docta monet:
Ne tam, quae volvat, sibi multa volumina quaerat
Sed quam sint sani, quos legat illa, Libri —
Hoc dedit Henrico — quondam qui rexerat Anglos
Consilium quidam doctus in arte Sophus;
Ut legeret Libros — quia sunt compendia rerum
Queis populum digne dirigat ille suum;
Dicens — forte tuae si sit Respublica curae
Et vis fors hosti bella parare tuo —
In tuto si forte loco vis ponere turmas
Ne pateant hosti praeda parata tuo —
Bellica, fors opus est, ut machina fiat in usus
Sive cupis, vincas hostis ut arte dolos —
Si renovandus erit, qui iam delabitur, agger
Aut sint huic, vel ei moenia danda loco —
Justitiae cultus — vel sit reverentia legum
Vel libertatis sit facienda quies —
Si cum finitimis pax sit pangenda Monarchis
Vel pacis foedus rumpere si sit opus —
Quidquid agis, vel quidquid ages, vel quidquid agendum
Jusseris — id docti dant tibi scire Libri:

Digitized by Google

Si placet — uberius multam tibi pandere pergo
Quae latet in doctis abdita gaza Libris.
Quidquid apud veteres scriptum reperitur Homeros
Quidque novi dicunt — quidve fuere Sophi?
Subtili quidquid scripserunt arte Ma-rones
Quidquid prudenti dixerat ore Cato. —
Quidquid facundus scripsit, vel dixit, et egit
Tullius — id scriptus continet omne Liber —
Si quae correxit pravos Sententia mores,
Si quae vox docti venit ab ore Viri
Si quas quaerenti dederant Oracula Voces
Si quae quaesiti verba dedere Dii —
Si secretarum quaedam sint Symbola rerum
Sive quid arcani fabula ficta tegat —
Si quas a iusto suscepit Principe leges
Plebs — seu Rex quasquas iste, vel ille tulit. —
Si quid proficue fuerat pro plebe statutum
Vel lex in populi commoda lata fuit —
Si quae sancta pius scripsit documenta Sacerdos
Sive quid in fidei fecerat ille decus —
Haec bonus in cumulum Liber omnia congerit unum
Et dat Lectori cuncta videnda suo —
Cûi tantas peperit Regi victoria praedas?
E Libris Lector quot capit omnis opes. —

* * *

Magna trahit multos ad castra videnda voluptas
Sive vocat validos ad fera bella viros —
Saepe videre volunt homines spectacula mundi
Sive theatra volunt cernere saepe viri —
Vel cupiunt tabulas confractae cernere navis
Quas ea per saevas naufraga iactat aquas.
Cernere vel cupiunt eversas forsitan Urbes
Quas fecere solo bella cruenta pares
Haec latet in Libris abscondita tota voluptas
Sub quavis specie quam quis habere cupit —
Quam mens, quaeso potest meliorem fingere formam
Ut cupidum sapide cor satiare queat?
In toto fingi quid possit amoenius orbe
Quam cum praeclaris Bibliotheca Libris? —
In qua molle premens Lector sine teste scabellum
Immotus cunctas cernit in orbe plagas:

Digitized by Google

Quidquid in orbe fuit praeclarum, quidque decorum
Exstitit — hoc oculis conspicit ille suis:
Metitur cunctas, mensurat, ponderat oras
Omnia, quae fuerant, saecla priora videt —
Omnia Regna videt — Regnorum conspicit ortus
Progressum — finem — limina, bella, neces —
E Specula veluti subiectum conspicit orbem
Omneque terrarum quod fit in orbe videt —
Horrida bella videt — nullum timet ipse periclum
Naufragium cernit — cernit at absque metu —
Ultima depressae rimatur viscera terrae
Quin doleat corpus, quin doleatque manus —
Splendida magnorum securus in atria Regum
Intrat — et intranti nulla repulsa datur
Sacras Templorum graditur per limen in aedes
Sacrilego sacram quin pede foedet humum —
Optima doctorum mirans effata Sophorum
Audit, et alloquitur, quos legit ipse, Viros —
Consiliis praesens adstat cum corpore Lector
Prudentes quondam quae statuêre Viri —
E Stoa doctum si vult intrare Lyceum
Intrat — et ingrediens ora diserta stupet —
Et si vult doctam fors ire Platonis in aedem
Haec quoque Lectori semper aperta patet —
Ille nihil scripsit, nisi quod fuit ore locutus
Quae mens dictavit — scripserat illa manus —
E Zenone potest facundas discere phrases
Doctaque cum docto Socrate verba loqui —
Summus Aristoteles ipsi se praebet amicum
Eius divinos si legit ille Libros —
Combibit e Seneca cultos pro corde lepores,
Verborum flores e Cicerone legit;
Doctus Epictetus, rigidae qui regula vitae
Romanâ quondam Solus in Urbe fuit
Hic Vir, qui tantum sibi conciliavit amorem
Et fuerat tanto dignus honore coli —
Ut post fata — penes quam scripserat ille, lucerna
Millibus argenti veniit illa tribus
Nunc Vir hic a nobis tantis qui distitit annis
Cum Lectore sui sicut amicus agit —
Cum Lectore sui loquitur divinus Homerus
Cum Lectore facit verba diserta Maro —

Digitized by Google

Quando placet: loquitur Lector cum quolibet horum
Quos sibi praesentes semper habere potest —
Hi faciunt, quoties pergit lecturus ad illos
Doctior ut semper Lector abire queat —
Quantae deliciae tantos audire Magistros
Quorum doctrinas ultima terra stupet! —

* * *

Haec si fors animi tibi gaudia parva videntur
Pluraque si poscas — en tibi plura fero —
Dic mihi, quid cupidum cor plus satiare valeret
Quam — quae scire cupit — nota tenere — caput?
Scire, quid in quavis bonus arte probaverit usus
Et quae Grammaticae regula fixa manet —
Scire, quis ex Epico gignatur carmine gustus
Ex Lyrico veniat quantus amoris amor —
Nosse — quid in Satyra salso dicatur acore
Nosse simul gladios, queis Epigramma ferit —
Noscere funestos, quos moesta Tragoedia casus
Narrat — festivos quos bona Scena refert
Nosse, quot ingenii subtiles Fabula partus
Continet, et quantum mentis acumen habet —
Scire — Viris quantos Panegyris addat honores
Qui Patriae columen, quique fuere decus —
Nosse — quot Historiae celeberrima facta recensent
Noscere — quae retro saecula facta ferunt,
Scire, quid arguti docuit Schola docta Cleanthis
Et quid Aristippus, Pythagorasque docet,
Et quid Anaxagoras, Xenophon, Democritus inquit
Omne tenet modico Bibliotheca sinu —
Noscere, quas herbas noscit Medicina salubres
Et quem dulcorem pulchra Poesis habet —
Scire — quid in cauta Juris latet utilis arte
Et res, quas miras mira Mathesis habet — —

Et quid adhuc? cunctis quod plus est artibus — ipsas
Naturae dotes discere posse Dei —
Omnia punctatim mysteria discere coeli
Cognita quae terris fecerat Ipse Deus —
De quibus egregia scripserunt arte Magistri
Scripserunt celebres a pietate Viri —

Digitized by Google

Quorum virtutes admirans orbis adorat
Quorum doctrinas integra terra stupet —
Hi sancto fidei flagrantes igne Magistri
Pro fidei vires igne dedere suas —
Quantum quisque sui mel gustat in ore palati
Dum legit Ambrosii mel, quod ab ore fluit!
Quam fidei sancto quivis succenditur aestu
Augustine tui si legit acta libri!
Quam svaves animi gustant Hieronyme! succos
Dum flas Paulinam flammeus ore tubam!
Quam tenero tenerum Christi cor fervet amore
Gregorii Papae dum pia scripta legit!
Dum legit auratos, quos dat Chrysostomus imbres,
Bernardi nardum dum legit, heu quid habet!
Heu quid habet? fidei cognoscit dogmata — noscit
Certam, quae certe ducit ad astra — viam
Ecclesiam discit firmis insistere fulcris
Contra quam frustra Styx sua tela vibrat —
Doctrinae sacris animam pius implet ab escis,
Divinis mentem nutrit, alitque cibis —
Terrenis Coelum discit praeponere fumis
Res nihili vanae pendere discit humi —
Immotum discit cordis servare vigorem
Saeva licet grandi mole procella furat —
Proque fide totum discit contemnere mundum.
Si sit opus, vitam perdere velle suam —
Certus — mortalem quisquis cum sangvine vitam
Immolat, aeternos obtinet ille dies — —
Heu quantam debet tunc mens sentire quietem
Quando legit verbum, quod fit ab ore Dei!
In Libris igitur latet abdita magna voluptas
Quam ferme verbis dicere nemo potest —

Hinc merito populus Libros Romanus amabat
Cui sic Librorum lectio chara fuit —
Ut tunc, dum varios ferrum saeviret in artus
Vel medicâ laesos scinderet arte pedes —
Legerit — ut nullum cum damno tempus abiret
Nec sibi cum medicis esse putaret opus —
Et sic immanem minuebat grata dolorem
Lectio — quem fecit sectio cruda cutis —

Digitized by Google

Et Ferdinandus — nulli virtute secundus
Sicut erat cunctis primus honore Viris —
Nomine spectato sicut fuit ille Secundus
Sic et in adversis ipse Secundus erat —
Ille tot Imperii diversis undique curis
Pressus portabat Caesaris unus onus;
Bellorum saevis agitatus fluctibus, omne
Sustinuit forti pectore solus opus:
Is velut e specula partes intentus in omnes
Movit ab Imperio cuncta pericla suo —
Et saevas inter bellorum Nauta procellas
Direxit clavum providus ipse manu —
Sub tanta tamen Is curarum mole fatiscens
Assidue doctos legerat usque libros —
Innumeros praeter quos legerat Ille libellos
Doctrinas vitae quaesiit unde suae:
Bis ter perlegit sex — magna volumina — tomos
Quos scripsit propria Surius ipse manu —
Sanctus ut exemplis sanctorum sanctior esset
Gratior et Domino posset ut esse Deo —
Dicere magnanimis consveverat Ille Dynastis
Perdere si Libros debeo: malo mori.
Plurimus a vobis igitur volvatur ut auctor
Semper ego vobis plurimus Auctor ero.

P. Paulus Paulić.

Digitized by Google

Kratak pregled pověstnice gimnazie varašdinske

od

Josipa Zadravca.

Narod hèrvatski, što se njegovog umnog i znanstvenog izobraženja tiče, morao je žalibože puno vèkovah da u zabitnosti i mèrtvilu čami; jer mu u srědi njegovoj zavodah, umno izobraženje promicajućih, nikakovih nebiaše: — domaći kraljevi, jedva što su vĕru kèrštjansku uveli i utvèrdili, a u ono doba, kad su škole po čitavoj Europi stvar posve rědka bile, o njih ni pomislili nisu; već ako su pojedini žitelji štogod naučili, to slava sva pripada samostanom, kamo se izpřed věčnih borbah i poslědicah preselenja narodah ljubav znanstvenog izobraženja sakrije; nu sve izobraženje stojalo je na slabih noguh, i što su se po někoji naučili, bilo je čitanje i pisanje u domaćem jeziku; — čim bi kasnie hèrvatska s ugarskom sdružena bila, to joj ništa boljeg u toj struci u dio nepade, jer ni tada se za utemeljenje školah u hèrvatskoj nitko nepobrinu, a ono několiko školah u ugarskoj uvedenih, radi nesĕgurnosti i daljine, rědki posve su mogli polaziti.

U hèrvatskoj dakle do uvedenja Jezuitah, izvan jedine gimnazie lĕpoglavske po Pavlinih několiko odprie godinah otvorene, javnih učevnih zavodah, gdě bi se mladež bez svake razlike stališa bezplatno obučavala, nebiaše nikakovih, već se je moralo tomu nedostatku domaćim obučavanjem doskočiti, za da si tako děca imučniih roditeljah sposobnost pribave, da mogu višja učilišta u inostranih zemljah polaziti; nu to se ipak toli strogo uzeti nesmije, kao da se nitko nebi sa znastvenom strukom zabavljao; jer premda javnih učilištah nebiaše u hèrvatskoj, to ipak světjenstvo, brižno za budući naraštaj, pitomce svoje po domaćih Magistrih je podučavalo, te nastojalo nje tako obrazovat, da su kasnie mogli s uspĕhom nastaviti izobraženje svoje u bogoslovnih naucih, isto tako i redovno světjenstvo, koga je dost, znatan broj u hèrvatskoj bio, svog reda članove po svojih Lektorih je obučavalo; — nu to je bilo samo za one, koji bi se posvetili svetjeničkom stališu; od ostalih tako zvanih světovnih malo se je pronašlo, kojim bi imućtvo dopustilo, da se s nauci zabavljaju, budući da su za konačno usavèršenje morali polaziti tudje zemlje; s toga je i u světovnom stališu stvar posve rědka bila, ako je tko pravoslovne nauke na kojem sveučilištu izučio, ili što više od čitanja i pisanja i ponĕšto iz latinske gramatike znao, zato su se i takovi častnim imenom literatah ozivali, te su poveće službe kod županiah obnašali, i kao bilježnici povlaštenih sborovah perovodne poslove obavljali. Nu tomu ni čudo nebi, budući da u ono ratoborno doba ne samo u ovoj domovini, već i po čitavom světu, najvĕća slava pripadala je junačtvu na oružju, a narod hèrvatski i inače ratoboran, najvećma porad svog položaja morao je da se zabavlja s oružjem; jer čim bi Turci osvojivši Carigrad pomanje dèržave jednu za drugom podjarmili, to su tim načinom susědi hèrvatske postali pa toli radi neprestanog četovanja turskog, kao što i radi bojevah, koje su Turci odprie sa ugarskimi kraljevi, a kasnie po utělovlenju Ugarske sa Rimskim carstvom, s ovim vodili, uznemiravana Hèrvatska uvĕk je na oprezu morala biti, i tako rekuć u věčnom boju stojala je sa svojimi susědi Turci. —

U to dakle vrĕme neprestanih bojevah, nije za čudo, što se za uvedenje javnih zavodah učevnih i za světovnu mladež nepobrini nitko, — jer velmože i plemići, u čijih rukuh sva vlast i imućtvo stojaše, pobrinit se moradoše, kojim da si načinom osĕguraju posĕdovanja svojih imanjah, i kako da prĕteću od okrutnih susědah pogibelj odstrane od zavičaja svoga. —

Digitized by Google

Nu pošto bi godine 1540 utemeljen po sv. Ignacii od Lojole red družbe Isusove, koj se je obučavanjem mladeži zabavljao, po Nèmačkoj i susèdnih zemljah više kolegiah dobivši, povèreno si obučavanje mladeži u ćudorednom i znanstvenom smislu najboljim uspèhom nastavljao, to se za dobe i u Hèrvatskoj porodi želja, da se taj red i š njim javne škole u Hèrvatsku uvedu, — i prem da su Jezuitom u Ugarskoj puno zaprèkah stavljali, to budu ipak uslèd izjavljene želje grada Zagreba i inih odličnih osobah, u Hèrvatsku uvedeni, te najprie u Zagrebu godine 1607 otvorivši gimnaziu, ili ko što se je zvalo »latinsku školu,« zatim u Varašdinu, Požegi i Rèci javno obučavanje mladeži hèrvatske preuzeše.

Što se gimnazie varašdinske tiče, godina utemeljenja te gimnazie za izvèstno se nezna, jer pobližnjih datah o tome nit u gimnazialnoj, nit u varoškoj pismohrani nejma, valjda s ukinutjem Jezuitah, koji su sa gimnaziom upravljali, nestalo je i pisamah odnosećih se na kolegiu i Cèrkvu njihovu, a s ovimi je i gimnazia spojena bila. —

Nu gimnazija ova morala je do skora za Zagrebačkom uvedena biti, osobito čim bi prestala gimnazia Lèpoglavska, nèkoliko godinah pred Zagrebačkom u samostanu Pavlinskom otvorena; jer otac Ignacio Tonhausen, koji bi radi najznatnie zaklade kolegii Zagrebačkoj ostavljene zakladateljem rèčene kolegie prozvan, bio je brat Margarite Tonhausen, a ona sa grofom Gašparom Draškovićem za kolegiu ili iz pèrva za Rezidenciu Jezuitsku u Varašdinu najvećma darovaše; — isto uvidja se iz nadpisa nad cèrkvenim vratima, gdè se napominje da je ta Cèrkva s darežljivosti grofa Gašpara Draškovića sazidana, već godine 1656 posvetjena bila. — Morala je dakle gimnazia varašdinska od godine 1610 do godine 1640 uvedena biti, tim više, jer god. 1642 navadjase u računih bratovštine pod imenom navèštenja b. d. Marie pod upravljanjem kolegie Jezuitske stojeće, u početku mèseca studenoga ostatak od prošle skolske godine, a računavodja biaše učitelj Retorike. — To isto uvidja se iz parnice izmedju Jezuitah i grada Varašdina radi nèkih zemaljah i livadah pred podžupanom varašdinskim Patačićem vodjene, jer parnica ta biaše od god. 1660 a u nojoj Prokurator Jezuitah braneć nje navadja usum antiquum, a i svèdoci morali su se zakleti, da se spominju od puno godinah, da su Jezuite u uživanju rečenih zemljištah bili; — svèdoci bili su starci od 70 do 80 godinah, — to su dakle morali Jezuite u varašdin doći prie 20 ili 30 godinah, odnosno i gimnaziu otvoriti. —

Što se uredjenja gimnazie varašdinske tiče, morala je odmah na 6 razredah poděljena biti, jer se kao što bi gore rèčeno godine 1642 napominje učitelj Retorike, a predavalo se je po običnom sustavu Jezuitah Latinski jezik i ponèšto od ostalih naukah.

Godine 1705 bude utemeljeno i uredjeno, po Ivanu Zakmardiu i bratu njegovom Petru, sèmenište svetog Franje Ksaveria, gde su bezplatno stan i hranu dobivali pitomci iz njihove obitelji, i siromašnii učenici rodom iz grada Križevca.

Nu što se varašdinskog sèmeništa tiče, i prie god. 1705 bilo je nèkakovo sèmenište u Varašdinu, po komu i kada utemeljeno? nezna se; — jer u računih bratovštine blažene dèvice Marie od godine 1662 navadja se: da je Regens sèmeništa dužan blagajni bratovštinskoj 30 fr. — i kasnie opet u više mèstah napominje se sèmeniste kao dužnik; — odtud slèdi, da je valjda po Draškovićevoj, Tonhausenovoj ili Trautmansdorfovoj obitelji, koje se kao dobročinitelji ili utemeljitelji Jezuitah u Varašdinu smatraju, rečeno sèmenište utemeljeno, nu kasnie najbogatie po bratji Zakmardianskoj nadareno, i stoga, kao što su Jezuite običavali, bude njima naslov utemeljitelja poděljen, jer njihova zaklada biaše najznatnia. —

Godine 1724 bi dodana zaklada Balogova, koja bude istom god. 1750 konačno ustanovljena tako, da pravo predloga gradu Varašdinu, a naimenovanje biskupu zagrebačkomu pripada, — opredèljena biaše za gradjane varašdinske.

Godine 1782 bude jošte dodana zaklada Golubova za plemiće županie varašdinske, uz predlog iste županie. —

U ostalom što se znamenita dogodi za vrème ono, dok su Jezuite sa gimnaziom varašdinskom upravljali, nezna se, jer datah nikakovih neima; — nu gimnazia ta morala je biti jedna izmedju boljih, budući da je u rečenom sèmeništu dost znatan broj pitomacah bio, kadkad i više od 30, — pa u imenoslovu njihovom, gdè je svakog rodno mèsto

Digitized by Google

upisano, nalaze se naznačene ne samo sve pokrajine austrijske, već i němačke, osobito bilo je pitomicah iz ugarske, štajerske, tirolske, češke, dalmacie, moravanah — a bilo je i zagrebčanah, karlovčanah, rěčanah, senjanah i slavonacah, i u obće što se domaćih tiće, u sěmeništu zakmardianskom budu odgojena se samo děca plemićah zagorskih, već i najznatniih obiteljih hèrvatskih, a i ugarskih i někih němačkih, kao što su bili grofovi Josip Ratkaj, Chamare, Patačić, Draškowić, — baroni: Adam Druškoci, Martin Baumgarten, Desöffy, Cinderi, Khuenn, Kulmer i Josip Schoffmann — zatim Jelačići, Bedekovići, Šomšići, Kukuljevići, Ožegovići i Karlegg vitez rimskog carstva, o koga otcu napominje se, da je bio osobiti dobročinitelj sěmeništa. —

Nu i učitelji, na koliko se o njih znade, biahu stranom kao spisatelji, a stranom radi drugih osobnih zaslugah u domovini zaslužni muževi, kao što: god. 1713 o. Juraj Jambrešić, god. 1722 o. Antun Galljuf, god. 1725 o. Antun Kanižlić, god. 1753 o. Nikola Plantić, god. 1756 o. Andria Jambrešić, god. 1761 o. Ivan Galljuf. —

I to je sve, što se za vrěme ono, dok su Jezuite sa gimnaziom varaždinskom upravljali, o ovoj gimnazii saznati moglo.

Od god. 1773 kad bi najme red Jezuitah i u austrianskih dèržavah ukinjen, povèstnica ove gimnazie jest slědeća:

Godine 1773 po ukinutju Jezuitah pověri kraljica Maria Therezia Josipu Galljufu, biskupu zagrebačkom, da nastoji, da se time nebi tečaj školski obustavio radi toga, što su Jezuite, kojim biahu sve škole pověrene, prestali, — te mu naloži: — da toli učitelje, kao što i Prefekte naimenuje i u Akademii zagrebačkoj i u ostalih gimnaziah takove, o kojih sčeni da su sposobni i věsti zvanju učiteljskomu; a on opunovlasti za Varašdin barona Josipa Verneka, izabranoga biskupa i zagrebačkoga kanonika, zajedno i kod naměstnoga věća, u Varašdinu stolojućega savětnika, — uslěd česa taj punovlastnik biskupov naimenova Prefektom gimnazie varašdinske Antuna Reišpa, bivšeg Jezuitu, a učitelji četiri bivša učitelja iz istoga sada već ukinjenog reda družbe Isusove, i dva svetjenika biskupie zagrebačke. —

Godine 1776 otac Mirko Smolko, predstojnik Pavlinah u hèrvatskoj i slavonii prijavi višjemu městu, da je pripravan sve gimnazie u hèrvatskoj i slavonii, koje su odprie Jezuite obskèrbljivali, preuzeti i sa sposobnimi učitelji iz svôga reda popuniti; uslěd česa budu gimnazie Varašdinska i Požežka, zajedno i kolegie Jezuitah za buduću već školsku godinu obećane; — nu iste godine dne 25. Travnja porodivša se u varoši vatra čitavu skoro varoš opustoši, te gimnazia sa cèrkvom i kolegiom žèrtvom vatre postade. — Da se toj nezgodi ikako doskoči, te da mladež školska uzmogne svoje nauke nastaviti, to joj jednu stranu u svojoj kući ustupi biskup zagrebački, a nekoji razredi smě-šteni budu u sěmeništu; a popravak gimnazie preduzme grad Varašdin, darovavši sve gradivo; a ručne težake naznači županija varašdinska. Uslěd česa početkom nove školske godine bi već šest sobah u gimnazialnoj sgradi tako prigotovljeno, da su se predavanja mogla tamo započeti. —

Iste godine, dne 5. Listopada bi pozvan predstojnik Pavlinah o. Pavao Prekrit i o. Mirko Smolko u Zagreb, da se tamo s kraljevskim pověrenikom grofom Ljudevitom Erdödy posavětuju i konačno ustanove, u kakove uvěte bi se gimnazie varašdinska i požežka Pavlinom predati imale, pa uslěd toga bude gimnazia varašdinska dne 29. Listopada godine 1776 po Josipu Taišpergeru, kanoniku zagrebačkomu i ravnatelju akademie zagrebačke svečano Pavlinom predana.

Godine 1777 čim bi se novi sustav školski, polag knjige »Ratio educationis &c.« imao po svih gimnaziah uvesti s toga, da se ta knjiga prie prosudi, nego bi se novi sustav polag nje uveo, bude po previšnjoj vlasti sastanak u Budim urečen, i tamo Antun Reišp, ovoměstni gimnazialni ravnatelj sa strane svih gimnaziah hèrvatsko-slavonskih pozvan.

Godine ove, uslěd novog sustava, bi pèrvi razred, ili »Elementaris Classis« iz gimnazie prenešen kao 3. razred narodne učione.

Digitized by Google

Godine 1778 bude o. Ignacio Matković poradi revnosti svoje i zaslugah u učevnoj struci izvanredno nadaren sa šest cekinah, što mu ih njeino veličanstvo kraljica Maria Terezia, u znak priznanja njegovih trudovah pošalje.

Godine 1778 bude po novom propisu predavano izvan Chrestomatie, Gramatike i Sintakse latinske: u VI. razredu: »Elementa Juris Naturæ, et Geometriæ practicæ, Mythologiæ, Elementa Historiæ naturalis Animalium et Vegetabilium;« u V. razredu: »Institutiones Logicæ, faciliora Physicæ elementa, Historia naturalis Mineralium, Arithmetices Pars II. et III.« — u nižjih razredih izvan Sintakse i gramatike latinske predavala se je: Pověstnica ugarske, zemljopis, prirodopis i računstvo; — za nauk kèrštjanski bio je posebni kateketa za sve razrede. —

Iste godine, čim bi uvidio městni ravnatelj, kako je vèrlo težko, osobito fisična i geometrična predavanja uspěšno nastavljati bez potrěbitih strojevah; s toga, da tomu nedostatku doskoči, iz svôga vlastitog imetka nabavi několiko najpotrěbitiih strojevah, te ih gimnazii pokloni.

Godine 1779 zadobi gimnazia ova svoj vlastiti pečat od kraljice Marie Terezie.

Godine 1780 zdanje gimnazialno za silu poslě požara popravljeno, bi konačno u pèrvobitni stališ stavljeno, te sada za javne izpite ukusno uredjena.

Godine 1781 bi Antun Reišp, městni ravnatelj, opatom naimenovan radi svojih zaslugah u svojem službovanju za ovu gimnaziu stečenih; jer ne samo što više strojevah za gimnaziu o svom trošku nabavio, što je siromašnie učenike knjigami obskèrbljivao, već je i sam za porabu ove gimnazie pověstnicu ugarske i hèrvatske i zemljopis sastavio, te potrěbite geografične karte svojom rukom věsto narisao, pa i više knjigah gimnazialnoj knjižnici poklonio.

Godine 1784 bude po previšnjoj vlasti ustavljeno, da nijedan učenik kmetskoga roda bez pèrvog reda s odlikom nesmě nauke nastavljati, doslědno niti se neprimati u buduće; a nijedan učenik gradjanskoga roda *izpod* drugoga reda; iste godine poslě ukinutja konviktah i sěmeništah, bi odredjeno: da stipendiati III. razreda iz zaklade sěmeništah 150 for. podpore dobivaju; a tu podporu da svaki bolje napredujući učenik može dobiti.

Godine 1785 bi upeljana školarina u 6 fr. — zatim bude odredjeno, da svaki učenik s tretjim redom bez iznimke mora ponavljati isti razred, pa ako druge godine bolji red nebi dobio, da škole više polaziti nesmie.

Godine 1786 dne 20. Ožujka bi red Pavlinah ukinjen. Nu da se nebi predavanja školska u onih gimnaziah obustavila, gdě su učitelji istomu redu pripadali, budu učitelji istoga reda na svih gimnaziah, gdě su do sada službovali do daljnih naredbah pridèržani.

Iste godine budu školski praznici za měsecih sèrpnja i kolovoza, u město rujna i listopada odredjeni.

Godine 1786 bude u město Antuna Reišpa, velezaslužnoga za tu gimnaziu ravnatelja, koj se na daljnem službovanju zahvali, privrěmenim ravnateljem naimenovan Ignacio Marek, bivši Jezuita i upravitelj manje gimnazie križevačke, koja je iste godine prestala,

Godine 1787 dne 6. Ožujka, bi u město privrěmenoga ravnatelja pravim ravnateljem imenovan Josip Pásztory, svetjenik biskupie zagrebačke, — iste godine stiže previšnja naredba, kojom se nalaže, da se po svih gimnaziah predavanje u němačkom jeziku započme početkom nastajuće školske godine, i da se to postupovno budućih godinah nastaviti ima.

Godine 1788 radi boja izmedju turske i austrie bi cèrkva gimnazialna zatvorena, te u skladište za bojnu spravu pretvorena.

Iste godine prestade posebni kateketa na ovoj gimnazii. —

Godine 1789 bi znatno umaljen broj učenikah na ovoj gimnazii, budući da nebi imali čim da školarinu plate, s toga i čitava gimnazia nije više od 60 učenikah brojila.

Godine 1790 po smèrti Josipa II. prestane novi sustav školski i predavanje u němačkom jeziku, isto tako i školarina, a početak nove školske godine bude na dan 1. studenoga prenešen.

Digitized by Google

Godine 1793 bi naimenovan pèrvi učitelj magjarskoga jezika gosp. Antun Delpini; nu taj jezik bio je izvanredni i slobodan predmet; a učitelj bude zajedno opredèljen za supplenta gimnazie.

Godine 1794 bi naimenovan posebni propovědnik za višje razrede, a za nižje su dotični učitelji službu katekete izmence ovèršavali. —

Godine 1795 pošto nebi propovědnik gimnazie, radi slabosti svoje, mogao službovanje svoji nastaviti, to bude na predlog biškupa zagrebačkoga takovim naimenovan učitelj najvišjeg razreda, te mu je nagrada od 100 fr. opredèljena.

Godine 1796 bi cèrkva gimnazialna na novo posvetjena i za javnu službu božju otvorena.

Godine 1798 bi městni ravnatelj gimnazie Josip Pàszthory začastnim začesanskim kanonikom naimenovan.

Godine 1806 pošto bi zabrana dignuta bila, uslèd koje ne biaše slobodno duhovnim redovom u svojih samostanih posebno predavanje dèržati za svoje klerike, bude u ovděšnjem samostavnu oo. Franciškanah otvorena Philosophia sa dva tečaja za domaće klerike, pod tim uvětom, da moraju učitelji na sveučilištu, ili akademii izpitu se podvèrći i odobrenje za učenje dobiti, pa da izpitom u samostanu prisustvuje uvěke městni ravnatelj gimnazie. Izvan domaćih polazahu ta predavanja i klerici ovděšnjih oo. kapucinah i někoji světovni. —

Godine 1807 bi tretji razred narodnih učionah pribrojen gimnazii, i kao pèrvi razred, ili parva u gimnaziu premèsten s dotičnim učiteljem.

Godine 1809 bi gimnazia varašdinska u bolnicu pretvorena, s toga budu predavanja dèržana u samostanu oo. Franciškanah do godine 1810.

Godine 1816 premda bi se bila pojavila potrěba jednoga novoga učitelja ipak je naimenovanje odgodjeno pošto bi previšnja vlast bila naumila gimnaziu ovu pověriti redu Piaristah.

Godine 1817 umre Remigius Volusius, bivši Pavlin, i izsluženi ove gimnazie učitelj, vrědan zaisto, da se pohvalno u pověstnici gimnazie varašdinske napomene, budući da je sav skoro život svoj naučanju mladeži posvetio, jer bivši Magister Theologiæ gradački, postade Lektorom Philosophiæ u Lěpoglavi, i čim bi samostanski nauci po Josipom II. zabranjeni bili, postade učiteljem gimnazie varašdinske, kao takov bude izabran za generalnog prokuratora čitavog reda Pavlinskog u Rimu, odkud vrativši se posle četiri godine, opet uze službovati na ovoj gimnazii kao učitelj raznih razredah, te javno naučanje i po ukinutju Pavlinah nastavi jošte tečajem 20 godinah, dok su mu sile dopuštjale, nu čim bi već bio oslabio, podje u mir, al' ni tada se posve neodreče svakoga sudělovanja za pospěšiti obučavanje mladeži; jer čim bi koje učiteljsko město izpražnjeno bilo, to on uvěk obučavanje u onom razredu do popunjenja bezplatno na se primi; a to se je dogodilo četiri puta u četiri razne godine, izvan toga biaše němački propovědnik kod duvnah svete Uršule i duhovni otac ovoměstnog gradjanskog obskèrbilišta. —

Iste godine dodje u Varašdin o. Martin Bola provincial piaristah, izaslan po višjoj vlasti da razvidi gimnaziu i kolegiu nègda Jezuitsku, koja bi se imala njegovomu redu predati. —

Iste godine ostavi ovděšnji gradjanin Martin Kreutz u svojoj oporuci 3000 fr. b. vr. u ime zaklade, odkud bi se svake godine tri bolja mladića iz ove gimnazie po ravnateljstvu ovogradskom magistratu predložena nagradila.

Godine 1818 bi po višjoj vlasti naloženo, da se prigodom onom, kad bi privrěmeno supplentah trěbalo, imaju sposobne osobe iz ovděšnjih samostanah upotrěbiti.

Godine 1820 izdade městni ravnatelj gimnazie i kanonik Josip Pászthory darovni list kojim poklanja cělu knjižnicu svoju ovoj gimnazii, a izvan toga ustanovi zakladu od 1000 for. b. vr. za uzdèržavanje i umnožavanje rečene knjižnice.

Godine 1822 bi priobčen ovděšnjoj gimnazii odpis visokoga kraljevskog ugarskog naměstnoga věća, uslèd kojega, na podnešenu molbu ovdašnjemu kaptolu za česanskomu dozvoljuje se, da može iz osoblja svoga sposobna kanonika višnjemu městu za ravnatelja gimnazie varašdinske predložiti za potvèrdjenje, ako bi dosadnji odnemogao ili po smèrti njegovoj izpraznilo se město ravnateljstva gimnazie varašdinske.

Digitized by Google

Godine 1823 bi čitavo zdanje gimnazialno na novo popravljeno i obnovljeno, te sve gradivo po ovogradskom magistratu bezplatno u tu svèrhu ustupljeno, a za vrême obnavljanja za predavanja školska bude doznačeno obskèrbilište gradjansko kod sv. Floriana za četiri gramatikalna razreda, a za dva gornja razreda samostan oo. Franciškanah.

Godine 1824 dne 23. Studenoga bi opet u gimnazialnoj sgradi predavanje započeto, čim bi već posve popravljena bila, i ovdešnji magistrat obrekô, da će u buduće gimnazialno zdanje u dobrom stališu uzdèržavati.

Godine 1826 bi ovdešnji ravnatelj i kanonik začesanski Josip Pászthory, zagrebačkim kanonikom naimenovan nu on se na podèljenoj si po previšnjemu městu časti zahvali; stoga mu bude podpuna mirovina kao ravnatelju gimnazialnomu doznačena s obvezanjem, da ravnateljstvo gimnazialno priuzdèrži dotlè, dok se koja druga sposobna osoba u kaptolu začesanskomu pronadje.

Godine 1831 budu praznici školski, u mèsto rujna i listopada, za mèsece kolovoz i rujan opredèljeni.

Godine 1832 bi ravnatelj gimnazialni pojcem kaptola začesanskoga naimenovan, nu se opet na podèljenoj si časti ovoj zahvali. —

Godine 1833 dne 22. Studenoga umre prečastni gospodin Josip Pászthory, kanonik začesanski i městni ravnatelj kraljevske gimnazie varašdinske i zajedno Censor knjigah, u 81 godini života svoga; pošto bi ovom gimnaziom punih 46 godinah revno upravljao. Ako i komu, to zaisto mužu tomu častno ime u pověstnici gimnazie varašdinske pripada; jer rědkimi uma i sèrca darovi urešen, vèšt osam jezikom, ne samo da tečajem polovine skoro věka čast predstojnika i upravitelja ove gimnazie točno i savèstno je ovèršavao u svakom položaju, već je toli zavoda kao što i učenikah vèliki dobročinitelj i najveća podpora bio. Od njega ima gimnazia knjižnicu starih klasikah i drugih knjigah, sbirku ljušturah, rudah i starih novacah, zatim njegova dva obširnia rukopisa latinska, štono duboku njegovu učenost čitatelju jasno pred oči stavljaju. Osim toga zakladu za uzdèržavanje i umnoživanje knjižnice. A učenici su iz njegove, u istinu otčinske ruke svake godine više darovah i podporah primali. Nu i gimnazialna cèrkva, u kojoj njegove *kosti* sahranjene počivaju, u njemu je imala istinskoga i darežljiva štovatelja; budući da bi ona ne samo nastojanjem njegovim, već i znatnimi, skoro i samimi njegovimi prinesci, iz skladišta vojničkog postala na novo hram svevišnjemu Bogu posvetjen. Od njega ima ona više dragocěnih odorah, svetih posudah i monštranciu. —

Godine 1834 dne 9. Prosinca bi Ivan Maurović, učitelj VI. razreda, koj ne samo da je izpražnjeno po smèrti Josipa Pászthorya službu ravnatelja obavljao; već je i prie zastupao u svem i pomogao ostarělog i oslabljenog ravnatelja, naimenovan ravnateljem ove gimnazie zajedno i začastnim kanonikom začesanskim, koj do novog popunjenja nastavi obučavanje u rěčenom razredu.

Godine 1835 dne 5. Svibnja bi ovdešnja gimnazia oo. Franciškanom dèržave svetoga Ladislava pověrena po previšnjem městu tako: da čim se koje město učiteljsko izprazni, a ono se ima odmah popuniti osobom iz navedene dèržave, koja se je prie izpitu podvèrgla i povlasticu dobila, da može obučavati gimnazialnu mladež. —

Iste godine bi městni ravnatelj gimnazie i začastni kanonik začesanski, Ivan Maurović pravim začesanskim kanonikom naimenovan.

Godine 1839 započe predavanje narodnog jezika na ovdešnjoj gimnazii otac Henriko Hèrgović, kao izvanredni i neobvezani predmet.

Godine 1845 bi ovdešnji učitelj VI. razreda Antun Rožić městnim ravnateljem arkigimnazie zagrebačke namenovan; nu on se na podèljenoj si časti zahvali, te ostade i nadalje učiteljem na ovoj gimnazii. —

Godine 1848 bi ravnateljstvo gimnazialno odpisom visokoga banskog věća pozvano, da prijavi jeda li ima učiteljah, koji bi s početkom nove školske godine, nauke u narodnom jeziku mogli predavati; usled toga, odnosno na izjavljenje dotičnih učiteljah, bi višjemu městu do znanja stavljeno, da su svi učitelji s pripravnostju naumili, s nastajućom novom školskom godinom sve predmete u narodnom jeziku predavati.

Iste godine dne 3. Sèrpnja umre Antun Rožić, bivši učitelj ove gimnazie i knjižničar, koj zaslužuje, da se pohvalno u pověstnici gimnazie varašdinske napomene; jer tečajem navèršenih 40 godinah u službovanju i zvanju

Digitized by Google

učiteljskom, svojom revnostju i neumornostju obće si štovanje i privèržènost svih, koji ga poznavahu, pribavi, pa i zaslugah za ovu gimnaziu dosta si steče, toli uredjivanjem knjižnice i sbirkah darežljivostju Pászthorievom gimnazii poklonjenih, kao što i nabavljanjem i umnoženjem knjižnice i sbirkah; — dèlo njegovo geographično služilo je za školsku porabu, ne samo po hèrvatskih gimnaziah, već i po više ugarskih gimnaziah. —

Te godine prevratne budu izpiti Lipnja měseca dèržani, te mladež školska razpuštena.

Godine 1849 čim bi zdanje gimnazialno za porabu vojničku opredělјeno bilo i po višjoj vlasti početak nove školske godine na neizvěstno vrěme odgodjen bio; — to su učitelji, sada svi redu svetoga Franje pripadajući u svojem samostanu školsku mladež obučavali, i to odnosno na svoje višnjemu městu dostavljeno izjavljenje u narodnom jeziku. —

Iste godine prestade predavanje magjarskog jezika, kao obveznog predmeta, te u město njega bi ilirski jezik kao obvezni predmet predavan.

Godine 1850 čim bi po novom sustavu školnom gimnazia zagrebačka uredjena bila, zamoli i ovděšnji učiteljski sbor, da bi višja vlast što bèrže i ovu gimnaziu po novom sustavu preustrojiti blagoizvolila; nu uredjenje ovo bi do budućeg ostalih gimnaziah uredjenja odgodjeno.

Godine 1851 dne 14. Kolovoza stigne u Varašdin velečastni g. Josip Dr. Muršec izaslani ministerialni pověrnik, da razvidi ovděšnju gimnaziu; po čijem nalogu sbor učiteljski ostavivši stari sustav školski, zaće se približavat novomu sustavu.

Godine 1852 dne 14. Ožujka posěti gimnaziu varašdinsku velečastni g. Antun Dr. Jarz c. k. savětnik školski i nadziratelj gimnazialni po kraljevini hèrvatskoj i slavonii, te bavivši se 10 danah, biaše pribitan u svakom razredu kod predavanjah i izpitah.

Godine 1852 dne 17 Lipnja zahvali velečastni otac Adalberto Pilinger provincial oo. Franciškanah provincie svetog Ladislava, na pověrnoj njegovoj provincii gimnazii varašdinskoj, radi pomanjkanja potrěbitoga za službovanje osoblja iz sebi podčinjenoga reda.

Iste godine dne 9. Kolovoza, zabrani visoka banska vlada premeštenje učiteljah na c. k. gimnazii varašdinskoj u druge samostane do daljnjih naredbah, i zajedno naloži učiteljem, da službovanje svoje nastave.

Iste godine dne 3. Rujna, budu uslěd višjega odpisa visokog c. k. ministarstva bogoštovja i naukah, oci: Fortunato Pintarić, Henriko Hèrgović i Cirilo Cèrnogaj, učitelji na ovděšnjoj c. k. gimnazii, od daljnjega službovanja rěšeni, čim bi bili svoju fizičnu nemoć dokazali i za odpust umolili.

Godine 1853 bi početak nove školske godine istom na 1. Listopada odgodjen, buduć nebi jošte stigli novo imenovani naměstni učitelji.

Što se u obće gimnazie varašdinske tiče, buduć da se na medji ugarske, štajerske i hèrvatske nahodi, to se može punim pravom ona, radi položaja i městnih udobnostih i stanovah za inostrane učenike, glede broja učenikah pèrvim gimnaziam u kraljevini hèrvatskoj i slavonii pribrojiti, jer broj učenikah gimnazie varašdinske polazećih měnjao se je věćinom izmedju 250 i 300. někih godinah biaše i više od 300. kao što godine 1834 poraste broj učenikah do 325, a godine 1840 do 331. — pa i sada, gdě se je znatno umalio broj učenikah po svih gimnaziah, bio bi veći, nego što je broj učenikah gimnaziu varašdinsku polazećih, kad bi istoj gimnazii ožudjeno sunce konačnoga uredjenja doskoro sinuti moglo. Medju tim hvale vrědna revnost, i za odgojenje svoje děce brižno požèrtvovanje sl. i kr. grada Varašdina, a naročito blagonaklona milost visokoga c. k. ministarstva pouzdanu nadu pružaju, da će se vruće želje naših vrědnih sugradjanah naskoro izpuniti.

Digitized by Google

Digitized by Google

ŠKOLSKE VĚSTI.

Digitized by Google

OSNOVA OD

za c. kr. gimnaziu u Varaždinu

Razred	Bogoštovni nauk	Latinski jezik	Gèrčki jezik	Ilirski jezik
I.	Nauk o věri, ufanju i ljubavi, s porabom dogodovštine sv. pisma staroga i novoga zakona. Polag knjige: Regensburger Katechismus. Na tjedan 2 ure.	Uvod u latinski jezik, sklanjanja imenah samostavnih i zaimenah, sprezanje glagoljah pravilnih; — predlozi, věznici, pravila obća i posebna o spolih, vèžbanja u prevadjanju i memorizacia rěčih. Zadaće domaće i školske svakih 14 danah dve. Na tjedan 8 urah polag Putscheove gramatike i čitanke Dünnebir.	—	Sklanjanja imenah samostavnih i pridavnih; sprezanje glagoljah pravilnih i nepravilnih, trajućih i minućih. Zadaće domaće i školske svakih 14 danah dve. Na tjedan 3 ure. Na temelju slovnice Babukićeve i čitanke Veberove.
II.	Nauk o svetih Šakramentih i kèrstjanskoj pravednosti, s dodatkom o poslědnjih čověka; s porabom sv. dogodovštine. Polag knjige kao i u I. razredu. Na tjedan 2 ure.	Sklanjanje nepravilnih imenah, nauk o spolu, predlozi, veznici acusativ s infinitivom i absolutni ablativ Putschea. Čitana je čitanka od Schinagla. Svaki 8 danah školska zadaća. 8 urah na tjedan.	—	Samostavna, pridavna i brojna imena, kao i zaimena s iznimkami, glagolji pravilni, nepravilni, manjkavi trajući i minući s izvodjenjem vrěmenah, osobito budućeg. Čitana je Veberova čitanka. Svakih 14 danah zadaće za dom i školu. 4 ure na tjedan.
III.	Očitovanje staroga zakona. Praočitovanje; Patriarchalno i Mosaično očitovanje. sv. knjige staroga zakona. Obećanja i proročanstva messianska. Obredi sveti i svetkovine staroga zakona kao typi novoga. S dva pismena izpita. Na tjedan 2 ure. Na temelju knjige Dr. K. Martina.	Nauk o padežih i porabi imenah pridavnih, brojnih i zaimenah, polag Putschea. Čitanje Cornelius Nepos. Svakih 19 danah zadaće za školu a svaki měsec za dom. 5 urah na tjedan.	Pravilno sklanjanje imenah i sprezanje glagoljah, sve do glagoljah ojačena praesensa; nuz sveudiljno vèžbanje ustmeno i pismeno, polag slovnice Dra. R. Kühnera. Svakih 14 danah domaći, i svaki měsec školski zadatak. Na tjedan 5 urah.	Sve ono što se predavalo u drugom razredu s obilnim slovničnim tumačenjem. Glavna načela o slaganju rěčih i sastavljenju govora. Čitana je čitanka Veberova. Zadaća za dom i školu svakih 14 danah. Na tjedan 2 ure.

Digitized by Google

PREDAVANJAH

školske godine 1852-3.

Němački jesik	Zemljopis i dogodovština	Matematika	Naravoslovne znanosti	Nedèljni br. urah
Sklanjanje imenah samostavnih, pridavnih, zaimenah i sprezanje slabiih glagoljah. Čitanje iz I. knjige Mozartove. Zadaće domaće svakih 14 danah, a svaki mèsec školske. Na tjedan 2 ure.	Matematični, fizični i politični opis zemlje; opis Europe, Azie, Afrike, zatèm Amerike i Australie sa posebnimi stranami i poglavitemi gradovi, gorami, rěkami, otocima, poluotocima i žiteljima; — obširnie risanje mapah. Na tjedan 3 ure.	Računica. Četiri pèrve vèrsti sa neimenovanemi i imenovanemi brojevi; razlomci obični i desetični polag Močnika. Nazoroslovje. O položaju i vèličini cèrtah o svojstih i vèličini kutovah i trokutovah; s u potrèbljenjem tablah Dra. Hillardta zadaće domaće i školske. Na tjedan 3 ure.	Predběžni uvod o stranah těla životinskoga, o duši; zatèm živinsko carstvo; sisavci, ptice, ribe, dvoživci; s upotrèbljenjem slikah na vedenog carstva. Sa dva pismena izpita. Na tjedan 2 ure.	23
Sve kao u I. razredu.	Stara povèstnica do republike Rimske 509 prie Isuk: sa zemljopisom dotičnih dèržavah. Polag Pütza i Weltera, uz risanje istih dèržavah, s dvimi pismenimi izpiti. 3 ure na tjedan.	Računica. O razlomcih desetičnih; o pomerju i razmerju, pravilu trojice; računstva družtvena o glavnicah i kamatah — nauk o měrah. Polag Močnika. Nazoroslovje. Sve što i u pèrvom razredu. Zadaće domaće i školske. Na tjedan 3 ure.	Zareznici i cèrvi, zatim botanika polag knjige »Naravopisje za porabu gimnaziah u Hèrvatskoj i Slavonii.« Upotrèbljene su svèrsi s hodne slike, s jednim svako polètje pismenim izpitom. 2 ure na tjedan.	23
Sve kao u I. i II. razredu s obilniim sprezanjem lagljih pravilnih glagoljah. Čitano iz II. knjige Mozartove. Svaki 14 danah domaća, a svaki mèsec školska zadaća. Na tjedan 2 ure.	Povèsti rimske do konca starog vèka sa zemljopisom Europe, Azie i glavnih Europe dèržavah, Gèrčke, i Italie. Zatim povèstnica srědnjeg vèka do vlade karolingah 752 s dotičnim zemljopisom Europe i njenjih glavnih dèržavah, polag Weltera i Pütza sa dva pismena izpita. 3 ure na tjedan.	Računica: O protivnih olinah, stezanje, sbrajanje, odbijanje, množenje i dèlenje protivnih olinah. Četiri vèrsti računa sa slovoračuničnimi izrazi, računanje sa slovoračuničnimi slomci, o potenciah, poměrih i razměrih. Po računici Dr. Močnika za III. i IV. razred. Nazoroslovje: O medjusobnom položaju i vèličini cèrtah, o svojstvih i vèličini kutovah, i trokutovah s uspotrèbljenjem tablah Dr. Hillardta, sa dva pismena izpita. Na tjedan 3 ure.	Pèrvo polètje prirodopis: Mineralogia po knjizi »Naravopisje za porabu gimnaziah u Hèrvatskoj i Slavonii.« Drugo polètje: prirodopisni pregled, sisavacah, pticah, ribah, i dvoživcah, zatim siloslovje o obćih vlastitostih telesah do naravskih silah. Sledujuć knjigu Baumgartnera, s jednim svako polètje pismenim izpitom. 3 ure na tjedan.	26

Digitized by Google

Razred	Bogoštovni nauk	Latinski jezik	Gèrčki jezik	Ilirski jezik
IV.	Narodjenje, javni život, muka, smèrt i uzkèrsnutje Isusa, kao početnika očitovanja novoga zakona; — Apoštoli kao razploditelji očitovanja, njihovo dělovanje i smèrt. — Utemeljenje cèrkve kèrštjanske; — progonstva i krivovèrstva. — Sv. otci, duhovni redovi i njihove zasluge za cèrkvu. — Misionari i njihove zasluge. Na tjedan 2 ure. S dva pismena izpita, na temelju Dr. Martina.	Nauk o porabi vrěmenah i načinah. Glasoudaranje polag Putschea. Čitana I. i II. knjiga Julii Caesaris de bello Gallico. Svaki tjedan pismena zadaća za školu i svaka dva tjedna za kuću. Na tjedan 6 urah.	Opetovanje slovnice s osobitim obzirom na nepravilnosti u sklanjanju imenah. Zatim iznova zaimena, brojnici, i sprezanje glagoljah na ω i na μι. Nuz neprestana vèžbanja ustmena i pismena. Polag slovnice Dra. R. Kühnera. Na měsec po 1 zabava domaća i školna. Na tjedan 4 ure.	Čitano iz knjige Veberove nuz prevod latinski sa dělotvornim tumačenjem svih stranah govora na temelju slovnice Babukićeve. Svaki měsec danah zabava pismena domaća i školska. Na tjedan 2 ure.
V.	O bogoštovju u obće, — očitovanje, novog zakona kao pravo božje očitovanje, — o cèrkvi kèrštjanskoj, u obće — cèrkva rimokatolička kao prava cèrkva kèrštjanska; — o bogu i vlastitostih božjih, — o trojednom bogu, o bogu stvoritelju, uzdèržatelju i upravitelju světa: — o odkupljenju i spasenju čověka po Isukèrstu. Na tjedan 2 ure. S dva pismena izpita, na temelju knjige Fr. Szaniszlo.	Titus Livius knjiga I. Zatim metamorfoze Ovidia i epistole e Libro Tristium polag Feldbauša. Svaki měsec po 3 pismena vèžbanja školska i domaća. Na tjedan 6 urah.	Sve kao i u IV. razredu. Na tjedan 4 ure.	Čitanje iz čitanke Veberove sa dělotvornim tumačenjem svih stranah govora nuz prevod latinski na temelju slovnice Mažuranićeve i Babukićeve. Svaki měsec danah zadaća pismena domaća i školska. Na tjedan 2 ure.
VI.	O posvětjenju, milosti i opravednjenju; — o svetotajstvih i poslědnjih čověka: — Kratko ćudoslovje kèrštjansko. Na tjedan 2 ure. S dva pismena izpita. Na temelju knjige Franje Szaniszlo.	Čitan biaše iz Cicerona govor pro lege Manilia — pak iz Sallusta Jugurtha i Catilina polag izdanja G. H. Veise i iz Virgilia Georgicon de Apibus. Pismene zadaće doma i u školi po tri četiri. Na tjedan 5 urah.	Opetovano sklanjanje imenah. Zatim iznova sprezanje glagoljah na ω i na μι; kao i glavne stranke Syntakse. Vèžbanja ustmena i pismena něšto polag slovnice Dra. R. Kühnera, a něšto polag čitanke Feldbauscha i Süpflea. Na měsec po 1 zabava domaća i školna, Na tjedan 4 ure.	Čitanje stihovah ilirskih iz čitanke Veberove i opata Ign. Gjorgjića nuz prevod latinski i s vèžbanjem pismenim domaćim i školskim. Svaki měsec danah po jedan put. Na tjedan 2 ure.

Digitized by Google

PREDAVANJAH

školske godine 1852-3.

Němački jezik	Zemljopis i dogodovština	Matematika	Naravoslovne znanosti	Nedèljni br. urah
Sve kao u III. razredu.	Pověstnica srednjega věka do svèršetka križarskih ratovah 1273 s kratkim zemljopisnim pregledom 5 stranah světa, carstva austrijskoga, i saveznih němačkih dèržavah polag Veltera i Bumillera. Prosta narodna domaća pověstnica; polag Schmidla s 2 pismena izpita. Na tjedan 3 ure.	Računica: Sve kao u III. razredu, a osim toga još: O vadjenju četvornog i šestornjačnjeg korena iz posebnih brojevah; o kamatnom, družívenom i měšovitom računu, o jednačbah pèrvog stupnja sa jednom nepoznatom, po istoj knjizi Dra Močnika Nazoroslovje: Sve kao u III razredu, osim toga još; o četverokutih i o raznih cèrtah, koje se ubodu nalaze; s upotrěbljenjem tablah Dra. Hillardta; sa dva pismena izpita. Na tjedan 3 ure.	Čitavo popularno siloslovje polag Kunceka. Na tjedan 3 ure. Sjednim pismenim izpitom.	25
Sklanjanje imenah i sprezanje glagoljah, kao i sastavljenje izrekah. Čitano je „deutsches Lesebuch für die obern Klassen der Gymnasien von Mozart. Svakih 14 danah zadaća za dom, a svaki měsec skolska. 2 ure na tjedan.	Zemljopis Europe u obće. Pověstnica starog věka do pokorenja Gèrkah po Rimljanih sa dotičnim zemljopisom; po I. knjizi W. Pütza sa dva pismena izpita. Na tjedan 3 ure.	Sustavno i znanstveno o sustavi brojevah, o prostih računih sa slovoračunièkim izrazi. O slomcih običnih, desetičnih i věrižnih, po računici Dra. Močnika za višju gimnaziu. Prostoroměrstvo. Dužino i ravninoměrstvo sustavnim i znanstvenim redom, po knjizi Dra. Močnika za višju gimnaziu, 4 ure sa měs. věžb. u učioni; sa dva pismena izpita. Na tjedan 4 ure.	Predběžni uvod stranah těla životinskog, o duši, zatim životinsko i rastlinsko carstvo polag Burmaistera. Na tjedan 3 ure. Sjednim pismenim izpitom.	26
Sve kao i u V. razredu.	Pověstnica gèrčka, macedonska i Rimska cěla po I. knjizi; srědnjega věka I. doba do nastupljenja obitelji karolingah sa dotičnim zemljopisom po II. knjizi W. Pütza; sa dva pismena izpita. Na tjedan 3 ure.	O običnih, desetičnih i verižnih slomcih, o poměrih i razmèrih, o potenciah, o vadjenju drugog korena iz posebnih brojevah, o jednačbah pèrvog stupnja sa jednom nepoznatom; po istoj knjizi Dra. Močnika. Prostoroměrstvo. Sve što u V. razredu 3 ure sa měs. věžb. u učioni, sa dva pismena izpita. Na tjedan 3 ure.	Kao u V. razredu. Na tjedan 4 ure.	25

Digitized by Google

PREGLED

osnove naučne polag učiteljskih silah.

Broj	Učitelj	Predmet	Razred	Broj neděljnih urah	Opaske
1.	Stěpan Muzler, ... svetj. nadbisk. zagreb. naměstni ravnatelj.	Gèrčki jezik	3. 4. 5. 6.	17	Učitelj bogoštovnoga nauka i propovědnik na višjoj gimnazii zagrebačkoj.
2.	Anselmo Bolénji, ... svetjenik reda svetog Franje.	Latinski jezik	1.	16	Učaše 1. polětje latinski jezik u 3; a město toga primi 2. polětje zemljopis u 1. razredu.
		Ilirski »	1.		
		Prirodopis	1.		
		Zemljopis	1.		
3.	Pavao Paulić, ... svetjenik reda svetog Franje.	Latinski jezik	5. 6.	19	
		Ilirski »	5. 6.		
		Kèrštjanski nauk . . .	1. 2.		
4.	Faustino Purgar, ... svetjenik reda svetog Franje.	Latinski jezik	3.	19	Učaše I. polětje zemljopis 1; a město toga II. polětje lat. jez. u 3 razr.
		Pověstnica	2. 3. 4.		
		Prirodopisje	2. 3.		
5.	Josip Zadravec, ... svetj. nadbisk. zagreb. naměstni učitelj.	Kèrštjanski nauk . . .	3. 4. 5. 6.	14	Propovědnik gimnazie.
		Računstvo	1. 2.		
6.	Franjo Pintarić, ... naměstni učitelj.	Latinski jezik	4.	19	Učaše talianski jezik.
		Prirodopis	5. 6.		
		Němački jezik	1. 2. 3. 4.		
		Ilirski »	4.		
7.	Ivan Cekorić, ... naměstni učitelj.	Latinski jezik	2.	19	
		Ilirski »	2. 3.		
		Němački »	5. 6.		
		Naravoslovje	4.		
8.	Janko Zorko, ... naměstni učitelj.	Računstvo	3. 4. 5. 6.	19	
		Pověstnica	5. 6.		

Digitized by Google

IZVANREDNI PREDMETI

što su minule školske godine na c. kr. varaždinskoj gimnazii predavani.

1. Jezik talianski po g. Franji Pintariću, naměstnom učitelju, na tjedan 2 ure; upisano je za taj predmet 52 učenika.
2. Krasopis po g. Klaiću, učitelju ovděšnje realne učione, na tjedan 2 ure; pohadjaše 91 gimnazialni učenik.
3. Risanje po g. Stěpanu Lypoldtu, učitelju risanja na ovděšnoj višjoj početnoj i realnoj učioni, 4 ure na tjedan; pohadjalo je taj predmet 28 gimnazialnih učenikah.
4. Muzika po g. Vidu Thaleru, učitelju muzike na ovděšnjoj početnoj učioni, na tjedan 5 urah; pohadjala su 3 gimnazialna učenika.
5. U podpunom pomajnkanju physikalnih strojevah uze ovděšnji lěkarnik, Magister Pharmaciae, g. Aleksander Halter iz osobite ljubavi prama znanosti dobrovoljno i o svom trošku predavati izkusnu lučbu (experimentalnu chemiu) i munjoslovje; te je tečajem II. polětja na vèliku korist mladeži praktično izkusna predavanja dèržao.

UČEVNA SRĚDSTVA.

a) Knjižnica gimnazialna, koju bivši ravnatelj gimnazie i kanonik začesanski Josip Pászthory gimnazii pokloni, dodavši za uzdèržavanje i umnožavanje njeino 400 fr. sr. broji 578 dělah, u 897 svezakah i geografičnih kartah 41 komad.

b) Sbirka prirodopisna po rečenomu ravnatelju poklonjena, broji několiko ribah i zarěznikah, zatim svake vèrsti ljušturah i ljušturaste životinje više komadah, — raznog bilja, Petrefaktah 22 komada; rudinah 73 komada; — znamenitih starodavnostih rimskih osobito iz okoline varaždinske 12 komadah, i starinskih novacah i kolajnah 410 komadah. —

c) Naravoslovne sbirke ova c. k. gimnazia do sada još neima nikakove. Nu je u najnovie doba sl. i kr. grad Varašdin iz svoje blagajne dozvolio 150 fr. srebra za nabavljenje najpotrěbitiih strojevah za nižju gimnaziu.

Izvan toga bi tečajem prošle školske godine za gimnazialnu knjižnicu nabavljeno, izmedju ostalih:

Algebra od Beskibe.
Physica » Ettingshausena.
» Frikeova.
Močnikova Algebra i geometria.
Pütz ova pověstnica.
Putscheova latinska slovnica.
Strehlova računica.
Hillardtovih zidovnih tablah tečaj I.

Tečajem ove školske godine bi nabavljeno:

Prirodopisne slike bečke i Fischerove.
Hillardtovih zidovnih tablah tečaj II.
Zemljovid okolice starog Rima.
Gèrčko-němački rěčnik od Jakobitza i Seilera.
Latinsko-němački i němačko-latinski rěčnik od Georgesa.
Zemljovid Europe i osrědnje Europe, od Nickela.
Kiepèrtov zemljovid stare Italie.
Kiepèrtov zemljovid stare Gèrčke.

Digitized by Google

Historično geografični Atlas Theophila Königa.
Zemljovid seobe narodah.
Kiepèrtov Atlas stare Gèrčke.
Bumüllerova pověstnica.
Kiepèrtov zemljovid rimskoga carstva.
Holleovi zemljovidi čeloga světa, osam komadah.
Welterova pověstnica.
Baumgartnerova Physica.
Kunzekova »
Burmeisterov prirodopis.

I više inih knjigah za porabu učiteljah.

BROJ MLADEŽI

polag věroizpovědanja i učinjenoga naprědka.

Razred	Broj učenikah		Polag věroizpovědanja			Obćeniti red				Izpita nepodnosoše
	o početku	o svèršetku	rimo-katolikah	ino-věracah	izraelitah	pèrvi red s odlikom	pèrvi red	drugi red	tretji red	
	školske godine 1853									
I.	33	30	32	—	1	11	14	3	2	3
II.	26	25	26	—	—	4	12	6	3	1
III.	24	23	24	—	—	5	7	9	2	1
IV.	20	17	20	—	—	4	9	3	1	3
V.	16	14	16	—	—	—	5	6	3	2
VI.	12	12	12	—	—	3	6	3	—	—
Ukupno	131	121	130	—	1	26	54	30	11	10

PRIVATNI UČENICI.

Ovih imadjaše gimnazia dva; od kojih jednoga najavljena i upisana, drugoga neupisana.

Prošle školne godine 185½ biaše upisanih učenikah 143 lětos je dakle broj za 12 umaljen.

Stipendiah upravo za ovu gimnaziu utemeljenjih do sada nebiaše nikakovih. Nu je ipak jedan učenik uživao 80 for. sr. vacovskoga konvikta zaklade Marie Teresie.

Imadjaše ravno još i drugi učenik podporu iste zaklade; nu je on početkom drugoga polugodišta prešo na ovděšnju realnu učionu.

Zaslužuje ipak da se napomene blagotvornost ovděšnjih redovnih samostanah, naime č. č. otacah Franciškanah, Kapucinah i duvnah sv. Ursule, gděno do 15 ubogih učenikah za neznatan tèrh dvorenja kod službe božje uživaše bezplatan stan i hranu.

Digitized by Google

BOGOSLUŽNI ČINI POBOŽNOSTI.

Redovno ima gimnazialna mladež svaki dan prie naukah, t. j. u 7½ urah pribivati svetoj misi u gimnazialnoj cĕrkvi bl. D. Marie u nebo uzete. A u nedĕlje i zapovĕdne svĕtkovine poslĕ svete mise u školnoj sgradi sluša slovo božje. koje za svu gimnazialnu mladež primĕreno osobitom vĕštinom navĕštaše naměstni učitelj vĕronauka i propovĕdnik Josip Zadravec i duhovna vĕžbanja velikog tjedna dĕržana su po propovĕdniku u gimnazialnoj cĕrkvi, te je školska mladež pet putah prĕko godine izpovĕdana i presvetim tĕlom Isusa okrĕpljena.

Osim toga po starom običaju, u mlade nedĕlje i svetkovine bl. D. Marie, bile one zapovĕdne ili ne, izlaže se pobožnomu poklonstvu mladeži presveto otajstvo, zatim obslužavaju se dvĕ osmine prĕko godine, naime sv. Franje Xaveria i sv. Alojsia, isto i tako i prĕko čitave godine po nedĕljah i zapovĕdnih svetkovinah i prĕko osminah poslĕ podne u 3 ure dĕrži se blagoslov.

LĔTOPIS GIMNAZIE

Školna godina započe se po ovĕršenom svečanom zazivanju duha svetoga stopĕrv 5. Listopada 1852 jer naměstni učitelji, po kasnom odrĕšenju triuh učiteljah reda sv. Franje kasno naimenovani, prie amo dospĕti nemogoše.

Školni tečaj otvori sam c. kr. školni savĕtnik i nagledatelj gimnaziah za Hĕrvatsku i Slavoniu, g. Dr. Antun Jarz, bavivši se ovdĕ punih osam danah, te je istom sgodom službeni pohod ove c. kr. gimnazie za pĕrvo polugodište obavio.

Učiteljski sbor sastojaše iz tri redovna i četiri naměstna učitelja. Ovi poslĕdnji naimenovani su odpisi vis. c. kr. hĕrv. slav. zemaljske školske oblasti od 19. Rujna br. 991 i 30. Rujna, br. 1045, poimence: Franjo Pintarić, Josip Zadravec, Ivan Cekorić i Janko Zorko.

Vis. odpisom c. kr. zemaljske školske oblasti od 27. Rujna, br. 1840, premĕšten je Stĕpan Muzler za privrĕmeno službovanje iz zagrebačke na ovu c. kr. gimnaziu.

Učenikah o početku lĕta upisanih biaše 131.

Vis. odpisom c. kr. školske oblasti od 5. Studenoga, br. 1182 pozivno na vis. naredbu ministarsku od 18. Listopada br. ⅛⅛⅛ stavljen je prečastni g. kanonik Ivan Maurović, ravnatelj gimnazie u zasluženi stališ mira s podpunom mirovinom i priznanjem njegovih odličnih zaslugah za ovu c. kr. gimnaziu, kojom je punih 18. godinah vĕsto upravljao, a u obće 35 godinah u njoj služio.

Na mĕsto umirovljenoga ravnatelja pako odredi vis. c. kr. školska oblast odpisom od 5. Studenoga, br. 1182 Prof. Stĕpana Muzlera privrĕmeno naměstnim ravnateljem.

Vis. odpisom c. kr. školske oblasti od 21. Ožujka, br. 349 doznačena je Pr. Anselmu Bolénju za hvale vrĕdno, revno njegovo dĕlovanje izvanredna nagrada od 50 for. u srebru.

Vis. odpisom c. k. zem. školske oblasti od 21. Ožujka, br. 349, javlja se, da je ovogradski gimnazialni odbor, sastojeći iz gg. odbornikah: Mihaila Košćeca, Andrie Smĕrnjaka i Vĕkoslava Zadravca u život stupio, te se gimnazialno ravnateljstvo u neposrĕdno obćenje s njim staviti može.

Dne 19. Travnja pohodi c. kr. školski savĕtnik i nadgledatelj gimnaziah za Hĕrvatsku i Slavoniu g. Dr. Antun Jarz po drugiput službeno ovu c. kr. gimnaziu, te je u svih razredih javnim predavanjem za cĕloga tjedna pribivao.

Vis. odpisom c. kr. školske oblasti od 6. Lipnja, br. 686, javlja se gimnazialnomu ravnateljstvu, da je vis.

Digitized by Google

ministarstvo poslužniku gimnazie povèrh onih 40 for. što ih isti iz ovogradske blagajne dobiva, dozvolilo još 160 for. sr. iz zaklade školske.

Preměstni izpiti pismeni započe se 4. a ustmeni 11. te trajahu do 24. Sèrpnja.

Javni izpiti mladeži nižje gimnazie obavljeni su 26. i 27. Sèrpnja.

Školna godina zaključena je svečanom službom božjom, zatim dělenjem školnih svědočbah i nagradah dne 30. Sèrpnja.

Istoga dne naměstni učitelji: Franjo Pintarić, Ivo Cekorić i Janko Zorko, davši svojevoljno ostavku odstupiše od službovanja na ovoj c. kr. gimnazii.

ZNAMENITIE NAREDBE I ODPISI VIŠJIH OBLASTIH,

što su tečajem minule školske godine 185⅔ na gimnaziu stigli.

Visoka ministarska naredba, kojom se odredjuje, da u nižjih gimnaziah nebude više od tri učitelja u jednom razredu; i hospitiranje se ravnateljem strogo nalaže. (Priobčena po vis. c. kr. školskoj oblasti, 30. Rujna 1852, br. 978.)

Visoka naredba ministarska, kojom se nalaže uvedenje pripravnoga razreda. (Priobćena po vis. c. kr. školskoj oblasti, 10. Listopada 1852, br. 997.)

Visoka naredba ministarska, kojom se odredjuje postupak učiteljskim sborovom, kada koju novu naučnu knjigu predlažu. (Vis. c. kr. školska oblast. 20. Studenoga 1852, br. 1244.)

Previšnja odluka, kojom se zabranjuje graničarske službenike naměštali u provincialne službe bez naročitoga dozvoljenja vèrhovnoga vojnoga zapovědničtva. (Vis. c. kr. škol. oblast. 5. Prosinca 1852, br. 1323.)

Visoka c. kr. zemaljska školska oblast dozvoljuje s pohvalom naměstnomu učitelju Franji Pintariću predavanje talianskoga jezika, odpisom od 26. Prosinca 1852, br. 1357.

Visoka c. kr. zemaljska školska oblast s odobrenjem dozvoljuje predavanje krasopisa ovděšnjemu učitelju nižje realne učione Franji Klaiću, odpisom od 17. Prosinca 1852, br. 1356.

Visoka c. kr, zemaljska školska oblast propisuje način, kojim se ima tako zvani familiacionalni novac nadzirati i upravljati, odpisom od 31. Prosinca 1852, br. 1412.

Visoka c. kr. zemaljska školska oblast daje naputak, kako se naprědak mladeži u školnih svědočbah naznačivati ima, odpisom od 21. Sěčnja 1853, br. 101, i 28. Veljače, br. 321.

Visoka c. kr. zemaljska školska oblast nalaže, da se privatni učenici ne samo ustmeno, već i pismeno strogo izpitati imadu, odpisom od 14. Veljače 1853, br. 112.

Visoka c. kr. banska vlada nalaže, da se statistična izvěstja o c. kr. gimnaziah u buduće na němačkom jeziku sastavljati imadu, odpisom od 29. Ožujka 1853, br. 3295.

Visoka c. kr. banska vlada zabranjuje literarne ili umětničke proizvode pošiljati inostranim vladaocem, bez dozvole dotičnoga ministarstva ili vèrhovne dvorske vlasti, odpisom od 7. Travnja 1853, br. 4756.

Visoka naredba ministarska, kojom se razlažu uvèti, u koje kandidati učiteljstva mogu sveučilištna predavanja polaziti, (priobćena po vis. c. kr. zem. školskoj oblasti, 6. Travnja 1853, br. 413).

Visoka c. kr. zemaljska školska oblast priobćuje privrěmeni zakon o izpitu kandidatah učiteljstva, odpisom od 6. Lipnja 1853, br. 650.

Visoka c. kr. zemaljska školska oblast propisuje način, kojim se imaju izdavati školne svědočbe učenikom pripravnoga razreda, odpisom od 16. Lipnja 1853, br. 708.

Visoka c. kr. zemaljska školska oblast priobćuje visoku naredbu ministarsku, kojom se izpiti privatnih učenikah na novo opreděljuju, odpisom od 27. Lipnja 1853, br. 736.

Visoka naredba ministarska, kojom se naredjuje odgojno i postupovno obučavanje mladeži, priobćena po vis. c. kr. zem. školskoj oblasti odpisom od 27. Lipnja 1853, br. 735.

Digitized by Google

DODATAK.

Popis učenikah, što su po občem sudu učiteljah nuz dobro ćudoredno ponašanje uvèršteni u pèrvi red s odlikom.

U VI. razredu.

1. Petak Adolfo. 2. Prelog Matia. 3. Bešvir Mijo.

U IV. razredu.

1. Jagić Ivan. 2. Kralj Juraj. 3. Lypold Herman, 4. Žižek Josip.

U III. razredu.

1. Salaj Mijo. 2. Lepen Věkoslav. 3. Masten Josip. 4. Zrinšćak Ferdinando. 5. Žižek Franjo.

U II. razredu.

1. Lorković Blaž. 2. Herić Ivan. 3. Matosović Juraj. 4. Bahinski Dragutin.

U I. razredu.

1. Kolarić Mijo 2. Ferkić Dragutin. 3. Dončić Ivan. 4. Arnuš Matia. 5. Heržić Antun. 6. Cohn Gustav. 7. Mocnai Adolfo. 8. Borovečki Josip. 9. Jež Andria. 10. Dečko Věkoslav. 11. Wodwářka Vilelmo.

Od ovih su nagradjeni knjigami u IV. razredu 4. U III. razredu pêrva 3. U. II. razredu pèrva 3. U I. razredu pèrvih 5.

Za nabavljenje istih nagradah dozvolilo je visoko c. kr. ministarstvo bogoštovja, i naukah 20 for. sr. A ovogradski redovni bilježnik i član gradsko-gimnazialnoga odbora, g. Věkoslav Zadravec dodade jednu knjigu jednu tvèrdu križaru.

Digitized by Google

Digitized by Google

DRUGO
GODIŠNJE IZVĚSTJE
O
CARSKO-KRALJEVSKOJ
GIMNAZII VARAŽDINSKOJ
KONCEM
ŠKOLSKE GODINE
1854.

K. K. GYMNASIUM IN MARBURG

SADĚRŽAJ:

1. *Několiko rěčih o mathematici i physici, s kratkom razpravom o svĭjanju světlosti. Od Prof. Martina Matuncića.*
2. *Školske věsti, od privr. ravnatelja.*

U ZAGREBU.
Narodna tiskarnica dra. Ljudevita Gaja.

Digitized by Google

Digitized by Google

Několiko rěčih o računici i naravoslovju, s kratkom razpravom o svijanju světlosti.

Prošlo je jur četiri godine danah, što je stara sustava podučavanja u naših gimnaziah ukinuta, i zaměnjena novom, kojom su tako uredjena, da će glavnomu svomu zahtěvanju posve odgovarati. Medju bitne proměne, što su polag „osnove o uredjenju gimnaziah“ učinjene, spada bez dvojbe sadanje podučavanje u Mathematici i prirodoslovnih znanostih, koje se već u pèrvom gimnazialnom razredu započeti ima.

Svaki će dopustiti, da se je polag stare sustave podučavanja smatrala Mathematika kao predmet drugotan, da se je za njezino predavanje tako malo vrěmena žèrtvovalo, da joj tečajem ćelih 6 godinah izim golog imena ništa nepreostade; pa ako se je možda i dogodilo, da je ovaj ili onaj učitelj isti predmet po něšto većom revnostju svojim učenikom predstavljao, nego se je za ono vrěme polag sustave zahtěvalo: to ipak uspěh njegova dělovanja biaše tako neznatan, da možemo iz vlastitog izkustva kazati, da smo poslě šest godinah ostavili gimnaziu sa slabim, ili bolje rekuć nikakvim mathematičkim znanjem; došavši u 1. tečaj mudroljubja, u kojem bi se bio imao proučiti barma veći dio elementarne Mathematike, ondě opet nuz svu snagu i napor nebiaše moguće većoj barma strani učenikah naprědovati jedino poradi pomanjkanja predběžnih znanostih, te ih je vèrlo neznatan broj bio, koji su iz Mathematike u zadnjem ovom tečaju štogod — i to više povèršno nego temeljito proučili, pa ako se i sada koi elementarnoj mathematici věšt nalazi, to si je sigurno docnije velikom svojom marljivostju pribavio; ure ipak biahu tako u gimnazii kao i u Philosophii za Mathematiku opredělјene, vrěme je potrošeno bez ikakova u ovom toli važnom predmetu naprědka.

Sadanjim uredjenjem gimnaziah ukinuto je ovo zapostavljanje Mathematike. Ako gimnazie imadu biti zavodi, u kojih se temelj postavlja višjemu obrazovanju, onda se mora sigurno na Mathematiku nuz ostale za obćenito obrazovanje potrěbne znanosti osobiti uzeti obzir, stranom (kao što to Gernerth mudro kaže) radi njezine vrědnosti, koju ona već po sebi kao formalno srědstvo izobraženja ima, stranom pako radi mnogo- i raznovèrstne njezine porabe u svih prirodoslovnih znanostih. Kao formalno srědstvo obrazovanja — isti izraz upotrěbljava se od didaktične vrědnosti predavanja jezikah i svim pravom, nu time ipak nije kazano, da se jedna ovih znanostih može drugom zaměniti, ili jedna drugu ograničiti. Upoznati se s odnošenji jezika i misli njegovim organom izraženimi, a upoznati se s odnošenji brojevah i prostornih oblikah je posve različito, premda tako jednoga kao drugoga svèrha jest formalno izobraženje. Pa, ako vrědnost, koja iz prědavanja jezikah proistica tim veća biva, što su potrěbito s njim ethički i historički življi skopčani, to je usuprot osobiti i jedino Mathematici vlastiti značaj, da ona u znanstvenom pogledu uzeta oštri i bistri um, te nas uči strogo i doslědno misliti tako, da se u tom obziru svim ostalim može predpostaviti. O ovoj kaže Beker: „Es gibt in der That keine grossartigere Schöpfung des Menschengeistes, als diese Wissenschaft, an der alle Jahrhunderte und alle intelligenten Geister in einer sonst nicht vorkommenden Harmonie gearbeitet haben, diese Wissenschaft, die Dome baut und Festungen stürmt, die das Handelsschiff in ferne Länder führt, und dem irrenden Cometen seine Bahn anweiset.“ Ovoj koristi, koju Mathematika i već po sebi i s obzirom na ostale prirodoslovne znanosti ima, odgovara město na koje je postavljena novim ustrojenjem; ona bo nije više predmet drugotan, predava se u svakom razredu izim 8. gdě se upotrěbljava u Naravoslovja; vidi se već sada, a kašnje će se još bolje uviděti korist, koju mladež iz točnog i temeljitog mathematičkog podučavanja cèrpi. Čuti je i te jako česta gorke tužbe roditeljah, da su njihova děca vèrlo nauci obteretjena, da imade sada mnoštvo naukah, o kojih se u

Digitized by Google

priašnje doba ništa nije čulo! K tomu toliko učiteljah, i svaki punom měrom zahtěva svoje! Tolike nauke i tako raznovèrstne niti nemože mladjahni duh podnęti! Istina jest, da se sada mnogo više traži, nego polag stare sustave, gdě je pèrvi i zadnji predmet bio jezik latinski, ostali samo biahu drugotni: nu ni sada broj predmetah izuzamši gèrčki jezik nije veći, nego što biaše u pèrvie vrěme uračunav nauke mudroslovja, samo s tom razlikom, što se sada predavaju nauci kao što trěba, da mladić poslě dovèršenih osam godinah posěduje obćenito izobraženje; koje se od takovih zavodah svim pravom može zahtěvati. A kako biaše zastupana physika dosele u naših zavodih? Ovaj predmet biaše posve izključen iz naših gimnaziah, za njega biaše opredělјen drugi tečaj mudroslovja i to samo vrěme od několiko měsecih, u kojem uslěd sve snage, najveće žęlje i marljivosti nebiaše moguće najpoglavitia iz njega proučiti, a kamo li se pobliže upoznati s tajnami naravi. Da je upravo pomanjkanje prirodoslovnoga znanja uzrok bědnog materialnog stanja u našoj domovini svaki lasno može uviděti. Premda je dakle znanje prirodoslovja od velike koristi, to je ipak još i danas mnogo ljudih, koji važnost ovoga predmeta neznadu cěniti, veće ga drugim zapostavljaju. Takovi bo zaboraviše, da su se već u staro doba mudri osobito s iztraživanjem naravskih zakonah zabavljali, da su prirodoslovne znanosti i bitni dio sačinjale mudroslovnih, i da sada u Englezkoj Naravoslovac oziva se mudrim. A koliku korist donašaju u ćudorednom pogledu? U naravi bo otvorena leži knjiga neizmerne mudrosti, i mi se možemo za srětne smatrati, što živemo u vrěme, u kojem biaše nam moguće sve bolje i bolje upoznati se sa sadèržajem ote knjige.

Ova znanost, koja izmedju svih stvorovah u naravi ńeki divan red i zakonitost pokazuje, koja uči, kako se svuda najjednostavniimi srědstvi najveći proizvadjaju učinci, kako n. p. kosim ležajem zemaljske osi napram Eccliptici proměna u godini; znanost koja uči, od kakove je koristi svaki sastav Athmosphaere za vas životinski i biljni svět i kako u izvětrenju i trunjenju neopazljive sile neprekidno děluju, za da bilju pribave potrěbnu hranu, i tim osiguraju život ljudih i životinjah; takova dakle znanost da nepromiče i neprobudjuje u nami osobita čuvstva prama stvoritelju? Dočim prirodoslovne znanosti čověku premudro upravljanje u velikom světu pokazuju, njega s naravskimi silami i zakoni njihova dělovanja upoznavaju, te tako osobiti ńeki pogled u stvaranje davaju, zasvědočuju izreku sv. pisma, da je čověk na sliku božju stvoren, uzbudjuju u njem čuvstvo zahvalnosti i štovanja prama stvoritelju. Ali naravoslovne znanosti postaše važne s toga takodjer, što promiču materialno blagostanje narodah. Svi technički tvorovi tim su savèršenii, čim se većma njihovo izdělanje dèrži zakonah naravskih; jedino pomoćju naravskih zakonah mogu obèrtnosti, poljodělstvo, tèrgovina, itd. od kojih materialno blagostanje narodah zavisi, procvasti; to su jur odavna uviděli izobraženi narodi, s toga su najvećom marljivostju obradjivali prirodoslovne znanosti. O ovih govori Alexander Humbold: „Gleichmässige Würdigung aller Theile des Naturstudiums ist vorzüglich ein Bedürfniss unserer Zeit, wo der materielle Reichthum und der wachsende Wohlstand der Nationen in einer sorgfältigeren Benützung von Naturprodukten und Naturkräften gegründet sind. Der oberflächlichste Blick auf den Zustand des heutigen Europas lehrt, dass bei ungleichem Wettkampf oder dauernder Zögerung nothwendig partielle Verminderung und endlich Vernichtung des Nationalreichthums eintretten müsse; denn in dem Lebensgeschicke der Staaten ist es, wie in der Natur, für die nach dem sinnvollen Ausspruche Göthe's „es im Bewegen und Werden kein Bleiben gibt und die ihren Fluch gehängt an das Stillstehen. Nur ernste Belebung mathematischer und naturwissenschaftlicher Studien wirkt einem von dieser Seite einbrechenden Uebel entgegen . . . . . .

Diejenigen Völker, welche an der allgemeinen industriellen Thätigkeit, in Anwendung der Mechanik und technischen Chemie, in sorgfältiger Auswahl und Bearbeitung natürlicher Stoffe zurückstehen, bei denen die Achtung einer solchen Thätigkeit nicht alle Klassen durchdringt, werden unausbleiblich von ihrem Wohlstande herabsinken. Sie werden es um so mehr, wenn benachbarte Staaten, in denen Wissenschaft und industrielle Künste im regen Wechselverkehr mit einander stehen, wie in erneuerter Jugendkraft vorwärts schreiten.“ Tako se izrazi muž, koi je uvidio potrěboću našega vrěmena. Nije dakle dosta u dèržavi, da se s ovimi nauci opriatelje samo nękoji; nego moradu prodrěti u puk, a to će onda, ako muževi, koji se izobražuju za cèrkvene i dèržavne službenike ove znanosti temeljito prouče. Nu da se to postigne potrěbno je znanje Mathematike. Dočim Naravoslovac izpituje dělovanje silah naravskih, tu mora u obzir uzeti ili gibanje njimi prouzrokovano, ili ustanoviti uvěte ravnověsja; kod gibanja mora měriti prostor, što tělo prevali i vrěme, u koje to biva; iz sravnivanja obiuh zadobi se pojam o bèrzini, koje opet veličina zavisi tako od jakosti sile kao takodjer od gromile těla gibanog; gdě si pako sile ravnověsje dèrže, tu ima ustanoviti uvěte ravnověsja, i naznačiti ili poměr silah, u kojem stoje, ili njihov pravac. Naravoslovac mora često proměne, koje se ili u objemu, ili u težini těla porode iztraživati; osobito ima često iz poznatih olinah druge zavisne još nepoznate naći n. p. imade iz danih veličinah i pravacah silah, koje na jednu ili na više u krutom sa-

Digitized by Google

vezu složenih točakah dčluju, veličinu, pravac njihove slédke opredčliti. Jedino pomoćju Mathematike mogu se proiznaći takove istine, kojih iz izkustva nebi nikad naučio, n. p. tako se dade iz dčlovanja električkog teka (Strom) na jednu blizo stavljenu magnetičku iglu proračunati veličina sile, kojom dčluje električki živalj na magnetički, što izkustvom nebi nikada saznali, buduć da se s malenimi takovimi česticami pokusi nemogu praviti.

Najvišje zakone naravske možemo jedino srčdstvom Mathematike dokučiti. Ovim načinom proiznašao je Newton iz zakonah Keplerovih zakone gravitatie. Ustanovljenjem najvišjih zakonah zadobe podčinjeni, izkustvom pribavljeni svoju podpunu valjanost i vrčdnost, pa tek onda možeš sve dublje u svetinju naravi prodrčti i izkustvom pribavljeno znanje razprostraniti. Tako u. p. iz zakonah gravitatie slčdi, da svaki planet uslčd privlačnosti, kojom ostali na njega dčluju u svom eliptičkom gibanju malomu smetanju je podvèržen, što se za keplerovo vrčme s nesavèršenimi astronomičkimi strojevi opaziti nije moglo, nu kašnje su isti strojevi tako savèršeni, da se je mathematikom proračunano smetanje nebeskih tčlesah lasno s njimi opaziti i mčriti moglo. Tako je godine 1846 proračunao Leverier iz manjih smetanjah, što su u gibanju Urana opažena, te se nijednomu izmedju poznatih planetah pripisati nemogaše, da se još u većoj daljini nčki planet nalaziti mora; on je proračunao njegovu gromilu, vrčme obtèrka, daljinu i njegovo mčsto na nebu i već 23. rujna 1846 iznadjen bi isti planet po Gall-u u Berlinu, upravo na onom mčstu, što ga je račun pokazao, i ozvaše ga Neptunom.

Ali Mathematika takodjer u drugom pogledu je Naravoslovcu od najveće koristi. Svako bo mčrenje i vaganje kakogod brižno preduzeto, je s manjimi pogrčškami skopčano, koje se poradi nčkojih malenih nu neizbčživih nedostatakah strojevah, kojimi se u mčrenju i vaganju služimo, porode, nu Mathematika uči Naravoslovca iz opetovanog mčrenja stanovite veličine takov proizvod najti, koi se najvećma pravomu približuje. Iz navedenih ovdč nčkoliko primčrah uvidčt će svaki lasno, da se obširnije znanje naravoslovja bez Mathematike pribaviti nemože.

O svijanju svčtlosti.

Ako svčtli traci prolaze kroz malo prelo, ili mimo okrajah tankih neprozirnih tčlesah, a oni odstupe od upravnog svog pravca; i uslčd njihova križanja porode se vèrlo krasni pojavi, koji se ozivaju pojavi svijanja. Ovo odstupljenje svčtlih trakovah od upravnog pravca opazio je još godine 1665 Grimaldi, zatim biahu ravno nastojanjem Newtona i marljiviim iztraživanjem drugih naravoslovacah empirički zakoni otih pojavah ustanovljeni; nu tekar Yung-u pošlo je za rukom unutarnji savez ovih pojavah, dočim je za njihovo tumačenje theoriu vibratie upotrčbio, uviditi; poslč se iztumačenjem i iztraživanjem zabavljahu takodjer Fresnel, Fraunhofer i Schwerd.

Pojavi svijanja mogu se lasno slčdećimi načini zadobiti i protumačiti.

Ako se sunčani traci kroz malo okruglo prelo u tamnu sobu dolazeći puste kroz malu rupicu kovne ploče, koja se u daljini od nčkoliko stopah nalazi, i zatim ulove bčlim zaslonom; to se na zaslonu vidi nuz okruglo bčlo mčstance više bojevnih kolobarčićah. Ako se pako na mčsto okruglog prela upotrčbi uzki četverokutni i takodjer mčsto male okrugle rupice u ploči mali četverokutni s pèrvim istotečni prorez; to se onda na zaslonu vidi bčla poduga četverokutna pruga, a sa svake strane bojevne s prorezom istotečne pruge.

Ovi pojavi vide se mnogo jasnije, ako se svčtli traci kroz pèrvo četverokutno prelo dolazeći najprie sakupe u ognjištu sakupne leće, zatim se propuste kroz ploču uzkim prorezom providjenu, i ovdč se motre zornikom, (kao sto to učini Fraunhofer) koj se pred prorezom ploče blizo i tako stavi, da se uzko prelo, kojim traci dolaze, točno vidi. U srčdini vidnog polja nalazi se bčla pruga, koje širina je tim veća, čim je užji prorez u ploči; visina pako vidi se jednaka pričinjenoj visini svčtle cèrte. Ova pruga je najprie žuto, zatim cèrljeno bojadisana, a s obadviuh stranah vidi se cčli red prismatičnih slikah.

Slike, koje su s obadviuh stranah od srčdnje bčle pruge jednako udaljene, imadu iste boje u istom redu, i čim je koja udaljenija od bčle pruge, tim je takodjer manje jasna. Na onoj strani slike, koja je bližja bčloj pruzi, opažuje se ljubična boja, za njom slčde ostale prismatičke boje, do cèrljene, koja je od bčle pruge najvećma udaljena; nu sve prismatičke boje mogu se viditi samo u pèrvih lčvo i desno ležećih slikah, kod drugih već manjka

Digitized by Google

ljubična, kod tretjih ljubična i modra i t. d. svakoj slědećoj slici pojedna boja više. Čim je užji četverokutni prorez tim će bolje biti udaljene slike od běle srědnje pruge i tim širje, tako da su kutovi odstupljenja světlosti obratno razměrni sa širinom četverokutnoga proreza. Širina prela, kroz koje se puštaju světli traci na ploču, nema nikakova upliva na red i položaj pojedinih slikah, nu od njega ipak zavisi njihova jasnost i čistoća tako, da, ako bi njegova širina bila nerazměrna, sve boje izčeznu.

Ako želimo ove pojave proizvesti istobojevnom světlostju, koja se najlaglje dobije, da se pred světlom cèrtom postavi bojadisano staklo, koje samo jednoličnu boju n. p. cèrljenu propušta, onda se na zaslonu vidi:

a) u srědini čeloga pojava vèrlo jasna pruga u ovom priměru dakle cèrljeno bojadisana, s obiuh njezinih stranah nalaze se od iste boje pruge, koje su tako od pèrve kao i medju sobom tamnimi prugami razstavljene; pèrva pruga desno i pèrva lěvo oživaju se prugami pèrvoga reda, druga na desno i druga na lěvo drugoga reda i. t. d.

b) Svaka bojevna pruga ima u srědini svojoj najveću jasnost, i čim je bolje od najsvětlie, srednje udaljena, tim je manje jasna.

c) Širina bojevnih prugah kod istog proreza zavisi od lomnosti světlosti, zato su cèrljene pruge najširje a ljubične najužje i bivaju od cèrljene počamši sve užje do ljubične.

d) Čim je užji četverokutni prorez na ploči, tim su širje pruge tako, da su kutovi odstupljenja vazda obratno razměrni sa širinom proreza.

Ako se pred uzko prelo, kojim sunčani traci u tamnu sobu dolaze, postavi žica, ili kakovo drugo tanko neprozirno tělo tako, da s prelom istotečno stoji, pa se zatim ulovi cěli pojav bělim zaslonom: to se na ovom na město sěne neprozirnoga těla, vidi bojevna slika, koja se od očekivane sěne samo svojom po něšto većom širinom razlikuje. U srědini čeloga pojava, gdě bi najjača sěna imala biti, nalazi se jasna pruga, s obadviuh ujezinih stranah skroz tamne cèrte, koje su tako s jasnom prugom kao i s prelom istotečne. Kod něšto veće daljine zaslona od žice ili drugog těla, što se upotrěbljava, mogu se opaziti samo dvě takove cèrte; kod manje daljine viděti je više takovih, u kojem se slučaju ipak mora upotrěbiti povekšavajuće staklo, a zaslon se može onda posve odstraniti; jerbo se pojav, kad se naprama žici gleda, u zraku velekrasno pokaže.

Kada se upotrěbi istobojevna světlost, onda se izvan sěne s obadviuh stranah cěli red prugah vidi, koje se oživaju izvanjskimi; ali i u sěni nalaze se světle pruge od upotrěbljene boje, koje se izměnjaju tamnimi, i oživaju unutarnjimi, koje su něšto užje i tamnije nego izvanjske, i odmah izčeznu, ako se kakovim neprozirnim tělom mimo okrajah tankih tělesah prolazeći traci obustave. Ovaj pojav slědi iste zakone kao što i pèrvi.

Kad bi se pako světli traci dolazeći kroz okruglu rupicu pustili na ploču četvornačkim otvorom providjenu, onda se svinu u suvodnom i osovnom pravcu, i vidi se na zaslonu, kojim se pojav ulovi, bojevni križ; ako je prelo u ploči okruglo, onda biva svijanje jednako na sve strane, zato u město bojevnih prugah vide se bojevni kolobarci, koji se sa tamnimi izměnjaju, a u srědini okrugla slika od boje upotrěbljene světlosti. Svi ovi pojavi mogu se najbolje viděti pomoćju achromatičkog zornika, u kojem slučaju nije potrěbno zaslona. Osobito su sjajni pojavi, što se zadobe, kada se sunčani traci kroz uzki četverokutni prorez dolazeći puste na rešetku, koja sastoji iz više jednakih istotečnih, i medjusobom jednako udaljenih prorezah; što se najlaglje zadobi, ako se ravno staklo obloži zlatnimi listići, u koje se obloženje urežu blizo jedna uz drugu istotečne cèrte; ako se tako priredjena rešetka stavi izpred zornika, kojim se mora četverokutno prelo, kroz koje traci dolaze, viděti, onda se pokaže;

a) u srědini vidnog polja prelo světle cèrte posve jasno kao i bez rešetke.

b) S obadviuh stranah vide se posve tamna města, za kojimi slěde slike, kakove se razstavljanjem světlosti kroz prisma mogu zadobiti; poslě ovih opet tamna města, i zatim cěli red prismatičkih slikah, koje su tim širje, premda manje jasne, čim su bolje od srědine udaljene; takodjer se mogu opaziti tamne Fraunhoferove cèrte. Prekrasni pojavi mogu se proizvesti, ako se světli traci puste kroz više razměrno stavljenih malih rupicah; takove rupice polag Schwerda lasno se zadobe, ako se na kositrenom listu iglom načine rupice; ako su rupice posve malene onda se mogu tik pred oko staviti, i kroz nje prema světlom prelu gledati, pa se vèrlo krasan pojav vidi.

Digitized by Google

Tumačenje gore navedenih pojavah.

Neka AB (lik I) predstavlja ploču s uzkim četverokutnim proresom CD; na koju ploču istobojevni traci padaju; postavimo dalje da je točka iz koje světli traci proizlaze tako udaljena, da se svi kao istotečni smatrati mogu. PQ neka bude zaslon, kojim se ima uloviti pojav, te koj se u někoj daljini istotečno s pločom tako stavi, da trak SO kroz polovinu proreza idući na njem u točki M ověsno stoji.

I.

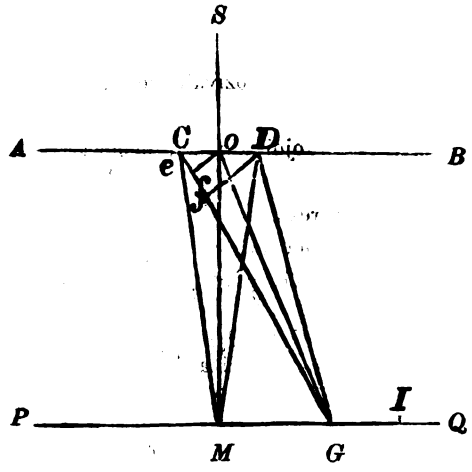

Světli traci, koji iz pojedinih točakah valovne česti C D proizlaze i u někoj točki udaljenog zaslona PQ se stiču, mogu se zato, što se pod vèrlo oštrim kutom sěku, smatrati kao istotečni, svi dakle traci, koji se sjedine u točki M, na kojoj trak SOM ověsno stoji, jesu istotečni sa OM, s toga se takodjer prostori, koje oni do točke M prevale, mogu uzeti za jednake, i točka M, u kojoj se slože, mora biti jasnija, nego ikoja druga na čělom zaslonu, jerbo na nijednu točku tako suglasno neděluju; k svakoj drugoj točki n. p G dodju nejednaki traci, dakle u raznih phasah treptanja, radi česa se ili posve, ili samo stranom uništе tako, da ima s obadviuh stranah od M takovih městah, koja su skroz tamna, i takovih, koja su manje više razsvětljena. Za da se različita takova města iznajdu, opiše se iz točke G s najkratjim trakom DG luk DF tako, da bude DG = GF; pošto se DF može smatrati kao ověsna na CG, to će, ako se razlika izmedju najdužeg traka CG i najkratjeg DG naime CF postavi = δ, kut CDF = φ zatim CD = b, MG = d; OM = c a dužina vala = λ; zatim ako se uzme u obzir da su kutovi MOG i CDF jednaki, što kraci jednoga na kracih drugoga stoje ověsno, biti će $\delta = b \sin \varphi$ i $d = c$ tang. φ, ili pošto je kut φ jako malen takodjer $\delta = b\varphi$, $d = c\varphi$ dakle $\varphi = \frac{\delta}{b}$ i $d = \frac{c\delta}{b}$. Ako je dakle točka G od M tako udaljena da je $\delta = \frac{\lambda}{2}$ to će se onda traci iz točke C i D dolazeći posve uništiti; ako je pako za istu točku G, $\delta = \frac{4\lambda}{2}$, onda se može CD na četiri jednake česti poděliti, i lasno je uviděti, da će se učinak světlih trakah iz pèrve i četvèrte česti dolazećih, uništiti učinkom trakovah druge i tretje česti; pošto je razlika to jest δ izmedju trakovah pèrve i druge, i isto tako tretje i četvèrte česti jednak $\frac{\lambda}{2}$; dakle točka G ostaje tamna.

Isto tako se lasno uvidi da sva města zaslona PQ, za koja je $\delta = \frac{2\lambda}{2}, \frac{4\lambda}{2}, \frac{6\lambda}{2}$, ostanu tamna. Ako je pako na kojem městu J razlika krajevnih trakovah CJ i DJ = $\frac{3\lambda}{2}$ dakle $\delta = \frac{3\lambda}{2}$ ili $\frac{5\lambda}{2}, \frac{7\lambda}{2}$ . . i t. d. onda si možemo n. p. za $\delta = \frac{3\lambda}{2}$ prorez CD na tri jednake česti podělјen misliti; pa će se traci iz pèrve i druge tretjine dolazeći, pošto je njihova razlika = $\frac{\lambda}{2}$, u točki J uništiti; nu ostati će traci tretje česti, kojimi će se

Digitized by Google

točka J razsvětliti. Isto tako se može dokazati, da će sva města za koja je $\delta = \frac{5\lambda}{2}, \frac{7\lambda}{2}, \frac{9\lambda}{2}$, biti razsvětljena. S obadviuh stranah od M vidi se dakle čitav red jasnih i tamnih prugah; nu jasnost na ovih městih je tim manja, čim su udaljenija od M. Kut φ, što ga svinuti trak s upadnim ili sa SM sačinja, zove se kut odstupljenja; on se neměnja za sve one trake, koji se u istoj točki zaslona PQ n. p. u G, ili u J sjedinjuju; buduć da se takovi traci kao medju sobom istotečni smatraju. Ako se postavi $\delta = \frac{n\lambda}{2}$ a $\varphi = \frac{\delta}{6}$ to je $\varphi = \frac{n\lambda}{26}$.

Iz ove jednačbe mogu se zadobiti města najjasniih i najtamniih prugah; ako se město n postavi neupravan broj, dobiju se odstupni kutovl najjasniih; ako upravan, najdu se odstupni kutovi najtamniih městah. Vidět će se dakle u M jasna pruga od upotrěbljene bojevne světlosti, s obadviuh stranah cěli red jasnih prugah, koje se izměnjaju tamnimi, te koje su tako razredjene, da su koja dva města od najmanje jasnosti medju sobom jednako udaljena, i da se medju kojima dvima tamnima prugama nalazi jasna pruga.

Sve su pruge jednako široke; i njihova širina je obratno razměrna sa širinom proreza, dakle 2, 3, 4 krat manja, ako je prorez 2, 3, 4 krat širji.

II. Ako se u ploče nalaze dva proreza od jednake širine CD i C′D′, koja su za širinu proreza medju sobom udaljena; kroz koje istobojevni od istotečne cèrte dolazeći traci prolaze, pa se ulove zornikom pred prorez stavljenim, ili bělim zaslonom u někoj daljini stavljenim, onda se (lik 2) vidi, da su sjajne pruge, koje su se iz trakovah kroz pèrvi prorez prolazećih porodile, uslěd križanja

II.

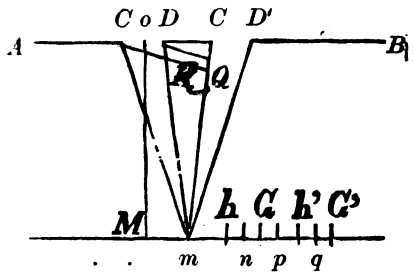

s traci drugoga proreza na 3 manje slike tamnimi prugami razděljene, koje se slikami drugoga reda ozivaju.

Traci, koji iz obadviuh prorezah istotečnimi pravci izlaze, sjedine se u jednoj točki zaslona PQ. Ako traci, kroz ma koji ovih dviuh prorezah dolazeći tako odstupe od svog upravnog pravca, da se skroz u točki križanja unište; to će ista točka tamna ostati, ako baš pristupe istotečni traci drugog proreza, buduć da se i ovi, kao što predpostavismo, takodjer medju sobom unište; s toga će tamne pruge, koje se porode kod jednog proreza, ostati tamne, ako bi se i drugi prorez od iste širine nuz pèrvi upotrěbio. Sjajne pruge, koje su se porodile svijanjem světlih trakovah jednoga proreza, mogu se pristupom světlosti drugoga proreza proměniti ili posve uništiti; jer premda traci tako pèrvoga kao i drugoga proreza mogu někoje město razsvětliti; ipak je vazda moguće, da je učinak trakovah dolazećih iz pèrvog proreza, protivan učinku trakah drugog proreza za ono isto město, radi česa se mogu sudělovanjem světlih trakovah drugog proreza porediti tamna města, koja bi u pojavu jednim prorezom zadobljenom bila razsvětljena. Jer, postavimo da točka m na zaslonu tako leži, da je $Cm - Cm = C'Q = \delta = \frac{\lambda}{2}$ dakle $DR = \frac{\lambda}{4} = \delta'$; točka dakle m bila bi razsvětljena traci iz CD dolazećimi; ali kakogod se traci Cm i $C'm$ unište; isto tako će se uništiti jednako ležeći obiuh prorezah u točki m; točka dakle m ostane tamna. Za točku m je $\sin\varphi = \frac{DR}{6} = \frac{\lambda}{4b}$, i $Mm = \frac{c\lambda}{4b} = \frac{d}{4}$ što je $d = \frac{c\lambda}{b}$. Isto se tako može dokazati, da sva města, za koja je $\delta = \frac{3\lambda}{2}, \frac{5\lambda}{2}, \frac{7\lambda}{2}$ . . $\delta' = \frac{3\lambda}{4}, \frac{5\lambda}{4}, \frac{7\lambda}{4}$ . . a daljina od $M = \frac{3d}{4}, \frac{5d}{4}, \frac{7d}{4}$ . . . ostanu tamna, jerbo se učinak trakovah pèrvog proreza uništi učinkom trakovah drugoga proreza.

Pošto je pako $Mm = \frac{d}{4}$, $Mn = \frac{3d}{4}$, $MG' = 2d = \frac{8d}{4}$ to se vidi, da je slika MG pèrvog reda, dvima tamnima prugama na tri slike, druga MG′ takodjer na tri podělјena, izmedju kojih pèrva $Mn = \frac{d}{4}$, druga

Digitized by Google

$mm = \frac{2d}{4}$, a tretja $nG = \frac{d}{4}$; dakle širina srědnja nm je jednaka širini pèrve i druge. Na městih h, h', gdě se srědina slike pèrvoga reda stiče sa srědinom slike drugoga reda, za koja je $\delta = \frac{2\lambda}{2}, \frac{6\lambda}{2} \ldots$, a daljina od $M = \frac{2d}{4}, \frac{6d}{4}$ jesu učinci trakovah iz pèrvog i drugog proreza dolazećih jednaki i suglasni, zato je na otih městih jasnost četiriput tako velika, kako je kod jednog proreza.

III. Postavimo da su na ploči AB (lik 3) tri istotečna proreza CD, C'D', C''D'', na koje istobojevni světli traci ověsno padaju; m neka bude točka na zaslonu, za koju je $\delta = \frac{\lambda}{3}$, i isto tako je velika razlika izmedju jednako ležećih trakovah dviuh obližnjih prorezah.

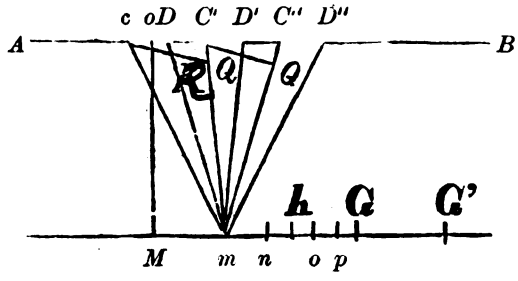

U ovom slučaju biti će točka m za $^2/_3$ G (ako T znači trajanje niha) postupnim od najbližje točke C dolazećim nihom, — a onim, što od C' dodje za $^1/_3$ T prije u nihanje stavljena, nego onim, što dodje od C''.

Neka nam v znači bèrzinu, koju čestica u m uslěd dělovanja od C' za vrěme t zadobije, to je $v = a\sqrt{E}\,\mathrm{Cos.}\,2\pi\,\frac{t}{T}$ ili $v = J.\,\mathrm{Cos.}\,2\pi\,\frac{t}{T}$ ako se $a\sqrt{E} = J$ postavi, gdě J jakost nihanja znamenuje. Ako su v' i v'' bèrzine, koje točka m u istom hipu zadobi uslěd dělovanja od G i C', to je

$$v' = J\,\mathrm{Cos.}\,\frac{2\pi}{T}\left(t + \frac{2T}{3}\right) \text{ i } v'' = J\,\mathrm{Cos.}\,\frac{2\pi}{T}\left(t + \frac{T}{3}\right)$$

$$\text{ili } v' = J\left(\mathrm{Cos}\,2\pi\,\frac{t}{T}\,\mathrm{Cos.}\,\frac{4\pi}{3} - \mathrm{Sin.}\,2\pi\,\frac{t}{T}\,\mathrm{Sin}\,\frac{4\pi}{3}\right)$$

$$v'' = J\left(\mathrm{Cos.}\,2\pi\,\frac{t}{T}\,\mathrm{Cos.}\,\frac{2\pi}{3} - \mathrm{Sin.}\,2\pi\,\frac{t}{T}\,\mathrm{Sin}\,\frac{2\pi}{3}\right)$$

Ali $\mathrm{Cos.}\,\frac{4\pi}{3} = -\mathrm{Cos.}\,\frac{\pi}{3} = -\,^1/_2$ i $\mathrm{Sin.}\,\frac{4\pi}{3} = -\mathrm{Sin.}\,\frac{\pi}{3}$

$\mathrm{Cos.}\,\frac{2\pi}{3} = -\mathrm{Cos.}\,\frac{\pi}{3} = -\,^1/_2$ i $\mathrm{Sin.}\,\frac{2\pi}{3} = \mathrm{Sin.}\,\frac{\pi}{3}$

dakle

$$v + v' + v'' = J\left(\mathrm{Cos.}\,2\pi\,\frac{t}{T} - \mathrm{Cos.}\,2\pi\,\frac{t}{T}\right) = 0$$

unište se traci u točki m, s toga m biti će skroz tamna.

Ako $C'Q = \frac{\lambda}{3}$, to je $DR = \frac{\lambda}{6}$ i $Mn = \frac{c\lambda}{6b} = \frac{d}{6}$ jerbo je $d = \frac{c\lambda}{b}$.

Postavimo da točka n tako leži na zaslonu, da je $\delta = C'Q = \frac{2\lambda}{3}$, i čestica u n biti će za $^1/_3$T od C, a za $^2/_3$ T od C' prije, nego od C'' u nihanje stavljena; ovdě se može istim načinom, kao što u gornjem slučaju dokazati, da se traci u n unište.

U ovom slučaju je $DR = \delta' = \,^1/_2\,C'Q = \frac{2\lambda}{6}$, a $Mn = \frac{2c\lambda}{6b} = \frac{2}{6}\,d$

Digitized by Google

Isto tako ostanu sva města tamna, za koja je $\delta = \frac{4\lambda}{3}, \frac{5\lambda}{3}, \frac{7\lambda}{3}$ . . i $\delta' = \frac{4\lambda}{6}, \frac{5\lambda}{6}, \frac{7\lambda}{3}$ a daljina od M $= \frac{4d}{6}, \frac{5d}{6}, \frac{7d}{6}$ . . . od ovud se vidi, da je slika pèrvoga reda M G četirima tamnima prugama na pet čestih poděljena, i da je širina srědnje $no = \frac{2d}{6}$, dočim je širina svake druge $= \frac{d}{6}$.

Istim načinom može se dokazati ako su 4 proreza u ploči, da su sva města, za koja je $\delta = \frac{\lambda}{4}, \frac{2\lambda}{4}$ $\frac{3\lambda}{3}$ . . . a $\delta' = \frac{\lambda}{8}, \frac{2\lambda}{8}, \frac{3\lambda}{8}$ . . tamna, te da je slika pèrvoga reda sa sěst tamnih prugah na 7 čestih poděljena, gdě je opet širina srědnje $= \frac{2d}{8}$ a ostalih $= \frac{d}{8}$. Kada se dakle upotrěbe 2, 3, 4, 5, . . r prorezah, to se vidi, da je δ za tamna města jednak dužini vala λ pomnoženoj sa slomkom $\frac{u}{r}$, kojega nazivnik jest jednak sbroju prorezah r, te kojega brojnik u nije razděljiv svojim nazivnikom r; kut odstupljenja φ za takova tamna města je $= \frac{u\lambda}{rb}$. Na městih, za koja je u razděljivo sa r, je najveća jasnoća. Ako istobojevni traci prolaze kroz rešetku vèrlo mnogimi jednakimi, i jednako medju sobom udaljenimi prorezi providjenu; to će u tom slučaju biti $r = \infty$; dakle će biti sva města tamna, izim onih, za koja je $\varphi = \frac{n\lambda}{b}$. Ovako pomoćju elementarne Mathematike pojave svijanja světlosti razjašnjiva i dokaziva Dr. Kuncek; istim načinom mogli bi se slični pojavi u osmom razredu tumačiti, pošto je dovoljno ono znanje Mathematike, koje gimnazialna mladež poslě dovèršene sedme godine posěduje.

Martin Matunci.

Digitized by Google

ŠKOLSKÉ VĚSTI

Digitized by Google

Osnova predavanjah na c. k. gimnazii

Razred.	Bogoštovni nauk.	Latinski jezik.	Gèrčki jezik.	Ilirski jezik.
I.	Nauk o věri, ufanju, ljubavi, o svetotajstvih i poslědnjih čovčka; navodeć kratke dokaze sv. pisma i biblične dogodovštine. Polag Regensburžkoga katechisma. Na tjedan 2 ure.	Pravilno sklanjanje imenah samostavnih, brojnikah, zaimenah; pravilno sprezanje glagoljah; polag slovnice Putsche-ove. Věžbanje u prevodjenju iz ilirskog u latinski i obratno polag čitanke Dünebierove. Svaki tjedan pismena zabava za školu i dom. Na tjedan 8 urah.	—	Sklanjanje svih promènljivih stranah govora s ustmenim i pismenim věžbanjem. Nauk o pravopisu, upotrěbivši čitanku Veberovu Svaki tjedan domaća i školska pismena zadaća. Na tjedan 3 ure.
II.	Bogoslužje kèrštjansko-katoličko. Napose obredi cèrkveni, osobe, města, svetkovine cèrkvene i sveta vrěmena. Polag obredoslovja Rippelova. Na tjedan 2 ure.	Nauk o manje običnih formah imenah i glagoljah, veznici, accus. s-inf. ablativ absolutni s dotičnimi věžbanji u prevadjanju polag čitanke Schinnagela. Na tjedan pismena zabava za školu i dom. Na tjedan 8 urah.	—	Opetovanje slovnice s osobitim obzirom na rědje i nepravilne forme. Glavna načela skladnje; pametisanje i predavanje kratjih sastavakah. Upotrěbivši čitanku Veberovu. Svakih 14 danah domaća i školska zadaća. Na tjedan 2 ure.
III.	Dogodovština očitovanja staroga zakona. Napose praočitovanje, patriarkalno i mosaično očitovanje, zakoni mosaični, čudoredni i obredovni. Sadèržaj knjigah starog zakona. S dva pismena izpita. Na tjedan 2 ure.	Nauk o padežih i porabi pridavnikah, brojnikah i zaimenah polag slovnice Putscheove. Čitano iz Cornelia Nep. Miltiades, Themistocles, Aristides, Pausanias, Cimon, Epaminondas i Hannibal. Svaki 14 danah školska, svaki tjedan domaća zabava. Na tjedan 5 urah.	Pravilno sklanjanje imenah i sprezanje glagoljah do onih ojačena praesensa s dotičnim věžbanjem u prevadjanju polag slovnice Kühnerove. Svakih 14 danah domaća, a svaki měsec školska pismena zabava. Na tjedan 4 ure.	Skladnja nuz čitanje i pametisanje izvèrstniih sastavakah prosaičnih i pěsničkih. Upotrěbivši čitanku Veberovu. Svakih 14 danah domaća i školska zadaća. Na tjedan 2 ure.
IV.	Dogodovština očitovanja novoga zakona s kratkom pověstnicom katoličke cèrkve. S dva pismena izpita. Na tjedan 2 ure.	Nauka o porabi vrěmenah i načinah, glasoudaranje polag slovnice Putscheove. Čitano: C. J. Caesara de bello gallico; l. I. II. Svaki tjedan školska, a svakih 14 danah domaća pismena zabava. Na tjedan 6 urah.	Sprezanje glagoljah sve do skladnje s dotičnim věžbanjem u prevadjanju polag slovnice Kühnerove. Svaki měsec jedna školska, a dvě domaće pismene zadaće. Na tjedan 1 ure.	Kao u III. razredu. Na tjedan 2 ure.

Digitized by Google

varaždinskoj školske godine 18$^{53}/_{54}$

Němački jezik.	Zemljopis i pověstnica.	Matematika.	Naravoslovne znanosti.	Nedělјni broj urah
Kao za početnike sklanjanje svih proměnljivih stranah govora s ustmenim i pismenim věžbanjem; nauk o pravopisu, polag čitanke Heiseove, upotrěbivši I. dio čitanke Mozartove. Svakih 14 danah domaća i školska zadaća. Na tjedan 2 ure.	Zemljopis mathematični s pregledom površja zemaljskoga i najvažniih dèržavah na zemlji; nuz risanje pojedinih stranah světa na pamet. Na tjedan 3 ure.	Četiri vèrsti računa s imenovanimi brojevi, slomci obični i desetični po računici Močnika. Nazoroslovje: O medjusobnom položaju cèrtah, o svojstvih i veličini kutovah i trokutah polag tablicah Hillardtovih. Na tjedan 3 ure.	Iz carstva živinah: Sisavci, zareznici i cèrvi, polag Zippe-a. Upotrěbljenje slikah Zippe-ovih. Na tjedan 2 ure.	23
Nepravilno sklanjanje proměnljivih stranah govora. S ustmenim i pismenim věžbanjem, polag slovnice Heiseove, a čitanke Mozartove. Svakih 14 danah domaća i školska zadaća. Na tjedan 2 ure.	Stara pověstnica do god. 476 po Is. sa zemljopisom dotičnih dèržavah upotrěbivši Holleove zemljovide i atlase od The. Königa i Kieperta. S dva pismena izpita. Na tjedan 3 ure.	O slomcih običnih i desetičnih, o poměrih i razměrih, pravilo trojno, račun glavnicah, kamatah i družtveni; po računici Močnika. Nazoroslovje kao i u I. razredu a povèrh toga o svojstvih i veličini četverokutah. Na tjedan 3 ure.	Prirodopis. Pèrvo polětje: Ptice, ribe i dvoživci s upotrěbljenjem slikah Zippeovih. Drugo polětje: Botanika s upotrěbljenjem slikah Fischerovih. S dva pismena izpita. Na tjedan 3 ure.	22
Skladnja sastavljenih izrekah, u ostalom kao i u II. razredu. Na tjedan 2 ure.	Pověstnica srědnjega i novoga věka sa zemljopisom dotičnih dèržavah polag Weltera. S dva pismena izpita. Na tjedan 3 ure.	O protivnih olinah, četiri vèrsti računa sa slovoračuničnimi izrazi; o potenciah, o vadjenju četvornog i šestornog korena iz posebnih brojevah: Nazoroslovje o medjusobnom položaju cèrtah, o kutovih o trokutih o četvero- i višekutu. O sukladnosti trokutah sa 1 domaćom i 2 školskima zabavama na měsec. Na tjedan 3 ure.	Prirodopis. Pèrvo polětje: Rudoslovje s upotrěbljenjem slikah Schmidtovih. 2. Polětje. Fizika: Obće vlastitosti, razlika tělesah i toplina. S dva pismena izpita. Na tjedan 3 ure.	25
Kao u III. razredu. Na tjedan 2 ure.	Najnovia pověstnica. Opetovanje zemljopisne nastave s osobitim pregledom Europe. Prosto narodna domaća pověstnica polag Schmidl-a. S dva pismena izpita. Na tjedan 3 ure.	O vadjenju četvornog i šestornog korena, o sastavljenih poměrih i razměrih, o kamatnom, družtvenom, měšovitom i verižnom računu. Nazoroslovje kao u III. razredu a povèrh toga: stavke koje slěde iz suglasnosti trokutah s jednom domaćom i 2. školskima zabavama na měsec. Na tjedan 3 ure.	Sveobća svojstva tělesah, nakupnost, o toplini, ravnověsja i gibanju, najpoglavitia iz akustike, magnetisma, munjosti, zvězdoznanstva i fizičkog zemljopisa, po knjizi od Kuncek-a Na tjedan 4 ure.	26

Digitized by Google

Osnova predavanjah na c. k. gimnazii

Razred.	Bogoštovni nauk.	Latinski jezik.	Gèrčki jezik.	Ilirski jezik.
V.	O bogoštovju kèrštjansko-katoličkom u obće. Izvori očitovanja o cèrkvi Isusovoj sa svimi znaci prave cèrkve Isusove. S jednim pismenim izpitom. Na tjedan 2 ure.	Čitano: Tita Livia knj. II. Ovidia Metamorphose I. III. VI. XXIV. Svaki tjedan školska a svakih 14 danah domaća zadaća. Na tjedan 6 urah.	O glagoljih, tja do skladnje, polag Kühnerove slovnice prevedene od G. Macuna, a iz skladnje padeže. Na tjedan 4 ure.	Čitano: iz Veberove čitanke, svaki mèsec 7-10 §§. uz gramatično i aesthetično tumačenje. Svaka dva tjedna školska, a svaki mèsec domaća zadaća. Na tjedan 2 ure.
VI.	O bogoštovju kèrštjan.-katoličkom posebno — o Bogu, njegovih vlastitostih o dèlovanju pojedinih osobah, stvorenje, odkupljenje i posvetjenje, o milosti, i svetotajstvih. S jednim pismenim izpitom. Na tjedan 2 ure.	Katilina od Salustia, Virgil. Georgicon de opibus i I. knj. Virgiliove Aeneide. Opetovanje syntakse, svaki mèsec dvě školske i jedna domaća zadaća. Na tjedan 5 urah	O glagoljih počamši od nèmih, a iz skladnje padeže. Svaki mèsec jedna školska dvě domaće zadaće, izim toga Xenophona Anabasis II. knjiga. Na tjedan 4 ure.	Kao u V. razredu. Na tjedan 2 ure.
VII.	Nauk katoličkog čudoredja polag Dr. K. Martina. S jednim pismenim izpitom. Na tjedan 2 ure.	Čitano: Ciceronа govor: Pro lege Manilia, zatim Virgili-ove Aeneide knjig. I. do v. i knj. II. Svaka dva tjedna školska a svaki tjedan domaća pismena zadaća. Na tjedan 4 ure.	Iz slovnice od glagoljah sa ojačenim accentom tja do skladnje i glavne strane od ove. Iz Xenophona Anabasis pèrvu i polovinu druge knjige i 200 stihovah iz pèrve knjige Iliade. Svaki mèsec 1. školsku i 1. domaću zadaću. Na tjedan 4 ure.	Gjorgjićeve „Mandelene" uzdisanje I.—VI. s gramatično-sintaktičnim, kao i stvarnim i aesthetičnim tumačenjem. Svaki mèsec školni, a svaka 2 tjedna domaći zadatak. Na tjedan 2 ure.

Digitized by Google

varaždinskoj školske godine $18^{53}/_{54}$

Němački jezik.	Zemljopis i pověstnica.	Matematika.	Naravoslovne znanosti.	Neděljni broj urah.
Opetovanje slovnice, nauka o sintaksi, sastavljenje izrekah i čitanje Mozartove čitanke. Na měsec jedna školska i dvě domaće zadaće. Na tjedan 2 ure.	Cěla pověstnica starog věka, sa dotičnim zemljopisom; polag Bumülera i Pütza. S dva pismena izpita. Na tjedan 3 ure.	Sustava brojna, četiri vèrsti računa sa slovoračuničnimi olinami; o svojstvih i dělivosti brojevah, o slomcih običnih, desetičnih i verižnih, o poměrih, razměrih, pravilu trojnom i diobenom sasvim po osnovi. Iz Geometrie Dužino i ravninoměrstvo sasvim po osnovi; sa věžbanji měsečnimi doma i u učioni, po Močniku. Na tjedan 4 ure.	Prirodopis. Pèrvo polětje. Sastavno rudoslovje užje skopčano sa Geognosiom: Slike Schmidtove. Drugo polětje sastavna botanika užje skopčana sa paläontologiom i geografičkim razširenjem rastjah. Slike Fischerove. S dva pismena izpita. Na tjedan 3 ure.	26
Sastavljenje izrekah i načela slogoslovja. Věžbanje u opisih, basnah, pověstih i listovih, čitanje i tumačenje Mozartve čitanke Svaki měsec jedna školska i dvě domaće zadaće. Na tjedan 2 ure.	Pověstnica srědnjeg věka do iznašastjah polag Weltera, sa dva pismena izpita. Na tjedan 3 ure.	O slomcih običnih, desetičnih i verižnih, o poměrih, razměrih, pravilu trojnom i diobenom. Podpuna nauka o olinah uzmnožnih i korenitih. Iz Geometrie: Dužino i ravninoměrstvo. Sa věžbanji měsečnimi doma i u učioni. Na tjedan 3 ure.	Prirodopis. Sastavna zoologia užje skopčana sa paleontologiom i geografičkim razširenjem životinjah. — Slike Fischerove. Sa dva pismena izpita. Na tjedan 4 ure.	25
Obširnii nauk o slogoslovju, věžbanje u prevodu poetičkih priměrah iz čitanke Mozartove skopčano s tumačenjem. Svakih 14 danah domaća a svaki měsec školska zadaća. Na tjedan 2 ure.	Novii věk do francezke revolutie. Sa dva pismena izpita. Na tjedan 3 ure.	O slomcih običnih, desetičnih i verižnih, pravilu trojnom i diobenom, o olinah uzmnožnih i korenitih, o logaritmih i jednačbah pèrvoga stupnja s jednom i više nepoznatih, zatim jednačbe neopredělјne. Iz Geometrie: dužino, ravnino i trokutoměrstvo. Sa měsečnimi věžbanji doma i u učioni. Na tjedan 4 ure.	Sveobća svojstva tělesah, nakupnost, o toplini, ravnověsju i gibanju, najpoglavitija iz akustike, magnetisma, munjosti i zvězdoznanstva, po Kunceku. Na tjedan 4 ure.	25

Digitized by Google

Pregled

osnove predavanjah polag nedĕljnih urah.

Predmet.	Broj nedĕljnih urah							Ukupno.
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	
Bogoštovni nauk . .	2	2	2	2	2	2	2	14
Latinski jezik . .	8	8	5	6	6	5	4	42
Gèrčki jezik . . .	—	—	5	4	4	4	4	21
Ilirski jezik . . .	3	2	2	2	2	2	2	15
Němački jezik . .	2	2	2	2	2	2	2	14
Zemljopis i povĕstnica .	3	3	3	3	3	3	3	21
Matematika . . .	3	3	3	3	4	3	4	23
Naravoslovne znanosti .	2	2	3	4	3	4	4	22
Ukupno . .	23	22	25	26	26	25	25	172

Digitized by Google

Pregled

Osnove predavanjah polag dotičnih učiteljah.

Broj	Učitelji.	Predmet.	Razred.	Broj nedeljnih urah polétja I.	Broj nedeljnih urah polétja II.	Opazke.
1.	Štěpan Mnzler, svetjenik nad. bisk. zagr. privr. ravnatelj.	Ilirski jezik . .	4. 5. 6. 7.	8.	8.	Učitelj c. k. akad. gimnasie zagrebačke.
		Latinski jezik .	7.			
2.	P. Anselmo Bolénji, svetjenik reda sv. Franje.	Latinski jezik . .	5. 6. 7.	15.	—	Vis. naredbom od 17. ožujka o. g. br. 376. radi slaba zdravlja na vlastitu prošnju od učiteljstva odrěšen.
3.	Martin Matunci, svetjenik n. b. zagreb. razr. učit. VII. . .	Matematika . .	5. 6. 7.	19.	19.	Od 1. travnja o. g. redovni učitelj.
		Physika . . .	4. 7.			
4.	P. Pavao Paulić, svetjenik reda sv. Franje, razr. učit. u I.	Bogoštovni nauk .	1.	17.	17.	—
		Latinski jezik .	1. 3.			
		Ilirski jezik . .	1.			
5.	P. Faustino Purgar, razr. učit. u V.	Prirodopis . . .	2. 3. 5. 6.	18.	19.	—
		Physika . . .	3.			
		Pověstnica . . .	2. 4.			
6.	Ivan Těrdina, razr. učit. u VI. nam. učitelj	Gèrčki jezik . .	4. 5. 6. 7.	16.	21.	Položivši božićnih praznikah učiteljski izpit u Beču, povlašten za cělu gimnaziu.
		Latinski jezik .	6.			
7.	Josip Zadravec, svetjenik nad. bisk. zagrebačke	Bogoštovni nauk	2. 3. 4. 5. 6. 7.	12.	—	Propovědnik cěle gimn. od 7. pros. 1853. premješten kao katecheta na ovděšnju višju početnu i realnu učionu.
8.	Franjo Richter, razredni učit. u III. nam. učitelj . . .	Gèrčki jezik . .	3.	16.	16.	—
		Pověstnica . . .	1. 3.			
		Prirodopis . . .	1.			
		Němački jezik .	5. 6. 7.			
9.	Janko Zorko, nam. učitelj.	Pověstnica . . .	5. 6. 7.	15.	—	Od dne 9. trav. o. g. županijski akt. u Vel.-Varadinu.
		Računstvo . . .	3. 4.			
10.	Gašpar Cenc, svetjenik bisk. labudske razr. učit. u II. nam. učitelj	Latinski jezik . .	2.	18.	18.	—
		Računstvo . . .	1. 2.			
		Němački jezik .	1. 2. 3. 4.			
11.	Ivan Vèrbančić, svetjenik nad bisk. zagrebačke nam. učitelj	Bogoštovni nauk .	2. 3. 4. 5. 6 7.	16.	16	Od dne 7. prosinca. Propovědnik gimnazie.
		Ilirski jezik . .	2. 3.			
12	Šišman Šoštarić, nam. učitelj.	Pověstnica . . .	5. 6. 7.	—	15.	Od dne 1. svibnja.
		Računstvo . . .	3 4			
13.	Dragutin Marković, nam, učitelj	Latinski jezik .	4. 5.	—	16.	Od dne 1. svibnja.
		Ilirski jezik . .	4. 5.			

Digitized by Google

Učevna srědstva.

I.

Gimnazialna knjižnica dobi tečajem školske ove godine slědeća znamenita děla:
Mailáth's gedrängte Geschichte Oesterreich's.
Herodot's Uebersetzung von Jacobi.
Sammlung deutscher Beispile für's Obergimnasium.
Virgilii carmina enar. Wagner.
Gèrčka skladnja po Macunu.
Die Geschichte Rom's in den punischen Kriegen von Haltaus.
Deutsche Geschichte von Kobbe.
Geschichte des Mittelalters von Leo.
Ilias ed. Hochegger.
Kristiada Palmotićeva.
Virgilius von Hoffmann.
Pověstnica Mesića, za doljnu gimnaziu.
Uzdasi Mandaljene, od Gjorgjića.
Deutsch-Kroatisches Wörterbuch od Šuleka II. sv.
Virgilius von Wagner.
Livius a Crusio.
Heyse's deutsche Grammatik.
Pausaniae descriptio Graeciae, od Walzer'a.
Römische Alterthümer von Ruperti.
Antike Bibliographie von Schweiger.
Aristotelis organon, von Waitz.
Geschichte Rudolph's von Habsburg, von Schönhuth.
Vollmer's mythologisches Lexicon.
Lexicon graeco-latinum a Pinzgero.
Anacharsis od Bartelemi-a.
Taciti Dialogus ab Orellio.
Taciti Germania von Hess.
Ciceronis orationes quatuor a Volfio.
Geschichte des Hauses Hohenzollern von Schilling.
Saltjer Slovinski od Gjorgjića.
Geographie von Oesterreich.
Volmers mythologische Abbildungen.
Kolarova Staroitalia slavjanska i slike.
Suze od Gundulića.
Der selbstlehrende Geometer von Burja.

Digitized by Google

Arithmetik für's Untergymnasium von Močnik.
Prevod ove knjige od Goluba.
Naturgeschichte der Pflanzen von Pokorni.
Grundriss der Botanik von Bill.
Zoologie von Kner.
Mineralienbuch von Schmidt.
Fellöcker's Mineralogie.
Fischer's Naturgeschichte.
Fischer's Giftpflanzen Deutschland's.
Naturgeschichte und Geognosie von Zippe.
Golubova Algebra za više gimnazie.
Berechnug der Flächen von Strehl.
Der Erdball, von Zimmermann.
Jahrbücher der k. k. geologischen Reichsanstalt 4 sv.

Fizikalni kabinet.

II.

Fizikalni kabinet, kojemu je ove godine temelj postavljen, dobi slědeće strojeve:

Električku machinu, električke zvončiće, električki kotač, električki ples i spravu za pokazati električku tuču; pružitelj, Leidnerovu plosku, Electroscop od Benneta, Electrophor i Voltov stup, zatim Apparat od Dra. Stöckhardta, pokretnu i nepokretnu koloturu, nastèrminu, gustoměr, postotni gustoměr s toploměrom, Segnerovo kolo, tlakoměr, toploměr, zračno kresilo, magnetičku iglu za magnetičko nagnutje i odstupljenje pokazati, dva magneta, prisma, zèrcalo dubno, zèrcalo visno i sakupnicu.

Lětopis Gimnazie.

Školska godina 1854. započela je 16. rujna sa svečanim zazivom duha svetoga i javnim proglašenjem školskih zakonah, čemu je na ovostrani poziv i gradsko-gimnazialni odbor pribivao.

Pošto bi se zatim primbeni izpiti iznova pridošlih, i popravni u jednom predmetu zaostavših učenikah bili ovèršili: nastade ozbiljno, novom, odmorenom i pomladjenom snagom nastavljeno dělovanje odgojenja mladeži. Rekoh odmorenom snagom, što praznički počinak naravno sa sobom donosi; rekoh, pomladjenom, što su odstupom *Franje Pintarića* i *Ive Cekorića* izpražnjena učiteljska města popunjena izpitanim i za svu gimnaziu povlaštenim naměstnim učiteljem *Martinom Matunciem*, i naměstnim učiteljem *Franjom Richterom*.

Sa samim početkom ove školske godine ima se spojiti razširenje gimnazie za jedan, to jest *sedmi* razred, koga na poziv visoke c. k. zemaljske školske oblasti od 9. kolovoza 1853. br. 987. ovogradska občina često dokazanim, hvale vrědnim požèrtvovanjem o svom znatnom trošku otvori, pošto je i potrěbitu prostorinu i pokućstvo prirediti dala, a za nuždna dva učitelja iz svoje blagajne doznačila jednu tisuću (1000) godišnjih forintah u srebru; te tako je početkom měseca listopada VII. razred na ovoj c k. gimnazii privrěmeno otvoren, pošto do istoga doba niti pokućstvo gotovo nebiaše, niti dotični učitelji amo prispěti nemogoše.

Tim je i učiteljski sbor opet za dva člana narasto, a naime za *Ivana Tèrdinu* i *Gašu Cenca*, svetjenika knezobiskupie labudske, koji godišnju svoju platju od 500 for. sr. iz ovogradske blagajne birahu. Nu sve proměne u istom učiteljskom sboru time još nisu navèršene; jer tek što se je godina pravo bila započela, odstupi s ove c. k. gimnazie, naměstni učitelj věronauka i propovědnik, *Josip Zadravec*, prešavši na ovdašnju višju početnu i nižju realnu učionu za katehetu; a njegovo město na gimnazii zauze *Ivan Vèrbančić*, svetjenik nadbiskupie zagrebačke, bivši duhovni pomoćnik na malom Taboru. — Zatim usrěd měseca travnja opet odstupiše dva učitelja, naime *Janko*

Digitized by Google

Zorko, naměstni učitelj, pošto je uslěd vis odpisa c. k. banske vlade od 1. travnja br. 4706. imenovan županijskim aktuarom u velikom Varadinu; i *P. Anselmo Bolènji*, svetjenik reda sv. Franje, redovni učitelj, koji je po mnogoličnom revnom i često pohvaljenom dělovanju iznemogavši, na vlastitu prošnju radi poremetjena zdravlja dužnostih učiteljskih rěšen vis. odpisom c. kr. zemaljske školske oblasti od 17. ožujka, br. 376. Tim dvostrukim odstupom palo je za někoje vrěme na ostale učitelje brěme zastupanja, dok dne 1. svibnja neprispěše amo naslědnici goreimenovanih odstupnikah, to jest: *Šišman Šoštarić* i *Dragutin Marković*, pravnici na c. k. pravoslovnoj akademii zagrebačkoj, kao naměstni učitelji. Da su sve ove proměne, što su se tečajem školske godine u učiteljskom osoblju sbile, u obće na znanstveni naprědak mladeži, a osobito u nižjih razredih, neugodno dělovale, svak će lako dokučiti, komu je poznato, na koliko isti naprědak zavisi od navike mladeži na učitelja i njegov način postupanja i naučanja.

Isti měsec travanj, toli obilan u proměnah, donio je i onu ugodnu proměnu, da je naměstni učitelj *Martin Matunci*, po glasu vis. odpisa c. k. zemaljske školske oblasti od 4. travnja 1854. imenovan redovnim učiteljem gimnazialnim, i to, do daljnih naredbah, za *gimnaziu varaždinsku*, koji glas je učiteljski sbor s radostju primio, čestitajuć i dotičnomu drugu i zavodu, komu odličnom svojom sposobnostju na jednaku čast i korist služi.

Tečajem ove školske godine položen je temelj naravoslovnoj sbirci. Naime za ono 150 fr. sr. što ih je ovogradska občina upravo za naravoslovnu sbirku darovala, naručeno je iz naklade *C. Wintera* u Beču, i Battke u Pragu, što je za nauk o munjini, zatim u lučbi i mehanici *najpotrěbitie;* nu pošto bi ta naručbina gorenaznačenu svotu za drugih 130 for. sr. bila prekoračila, a domaća je novčana srědstva gimnasie nebi bila mogla namiriti: uteče se ravnateljstvo, uzdajuć se u opetovno dokazanu revnost poglavarstva sl. i kr. grada Varaždina — za svaki duševni naprědak, istomu sl. poglavarstvu i odnosno gradskoj občini, te je u istinu i ovih 130 for sr. za namirenje učinjenih troškovah iz ovogradske blagajne doznačeno. Hvala veledušnim i čověkoljubivim darovnikom! A novci će štono ih darovaše, za njihovu děcu obilnim plodom uroditi jer će duševni njihov naprědak znatno uspěšiti. Naročito pako, hvala gradsko-gimnazialnomu odboru, koji svaku želju ravnateljstva za gimnaziu u svakoj sgodi podpuno uvažuje i krěpko podupira.

I knjižnica je gimnazialna ove školske godine, koliko se mogaše, pomnožana; jer izim nabavljenih iz domaćih srědstvah učiteljem potrěbitih ručnih i pomoćnih knjigah u latinskom i gèrčkom jeziku, u pověstnici, prirodopisu, računstvu i physici, dobi knjižnica od někoga neimenovana inozemnoga knjigotèržca 29 a od *Hinka Hahna*, knjigotèržca u Hannoveru 14 svezakah, dělom historičnih, a dělom philologičnih dělah, na dar. Što je s osobitom zahvalnostju primljeno i u knjižnicu gimnazialnu uvèršteno.

Početak preustrojenja gimnazie s jedne, a neizvěstno, privrěmeno stanje s druge strane dosad ne dopustiše ustrojiti knjižnicu za učenike, koja bi izim običnih materialnih i formalnih koristih, što su naravno s njom skopčane, duh plemenite poslenosti i želje za znanjem krěpko u mladeži poticala i hranila. Nu po blagonaklonosti dotičnih viših oblastih prama gimnazii sudeć nadati se je, da će konačno ustrojenje ove c. k. gimnazie do skora slěditi, te će se onda svi nedostatci polagano moći ukloniti, i s vrěmenom sve ono nabaviti, što je za ožudjeni naprědak potrěbito.

Da se polag mnogih nedostatakah i nepriatnih okolnostih svestrani naprědak mladeži ipak, što se više može, uspěši: nastojao je učiteljski sbor hvale vrědnom revnostju sva pedagogična srědstva upotrěbiti. A i moćno je na marljivost mladeži dělovao pohod, kojim ove godine dvaput (oko polovine studenoga 1853. i oko polovine travnja o. g.) ovu c. k. gimnaziu usrěći c. k. školski savětnik i nadziratelj gimnaziah za Hèrvatsku i Slavoniu, g. *Dr. Antun Jurz;* koi se svakiput po osam danah ovdě zabavi poučno dělujuć na obodrenje i potaknutje marljivosti gimnazialne mladeži. Nu je isti g. nadziratelj povèrh toga i dělom istu svèrhu uspěšavao, čim je ravnateljstvu poklonio pet, o svom trošku nabavljenih, iztisakah *Holleova* školnoga Atlasa, da se razděle medju pet učenikah nižje gimnazie, koji se marljivostju odlikuju; a poradi uboštva si sličnih dělah nabaviti nemogu. Na komu daru ravnateljstvo u ime nadarenih učenikah i svega učiteljskoga sbora veledušnomu darovatelju javno svesèrdnu hvalu izrazuje.

Na isti način povoljno dělovaše na svestrani naprědak mladeži visoka naredba ministarska od 16. sěčnja o. g. br. 11,851. kojom se pravo nadgledanja u nabožno-ćudorednom uredjenju katoličkih gimnaziah ustupa dotičnim biskupom. Uslěd ove visoke naredbe imenovan je za ovu c. kr. gimnaziu nadbiskupskim pověrenikom g. *Juraj Čičko* sborne cèrkve začesanske kanonik, koga učiteljski sbor, kako s dostojnim počitanjem, tako i s osobitom radostju često motri u učioni na predavanjih, u cèrkvi pri svetom posvetilištu i propovědih.

Napokon za budjenje i hranjenje nabožno-ćudorednih čuvstvah zadèržan je i lětos isti red do-i popoldašnje službe božje s primèrenom propovědi za nedělje i zapovědne svetkovine, kao i svaki dan prie nauka sveta missa;

Digitized by Google

u gimnazialnoj cèrkvi, sa svimi izvanrednimi svečanostmi, kao i prošle školske godine. U istu je svèrhu gimnazijalna mladež tečajem lèta petput svete sakramente pokore i pričesti primala; a o uskèrsu je to isto i cèli učiteljski sbor na čelu mladeži javno i svečano učinio.

Tako je učiteljski sbor ove c. k. gimnazie u duhu visokoga zvanja svoga složno dèlovao, služeć se savèstno svakom danom sgodom, koja na kojigod način svèrhu njegova dèlovanja uspèšiti mogaše, a prepiruć se s mnogimi nutarnjimi i vanjskimi okolnostmi, koje naprèdku mladeži neprijatne biahu; dok ga na koncu godine obdèržavani preměstni izpiti utěšno uvèriše, da se je lètos preustrojenje gimnazie za dobar korak napèrvo pomaklo.

A znajući učiteljski sbor, da taj uspèh, kao i svaki dobar i izvèrstan dar odozgor dolazi, od otca světlosti, věčnim ga poklonstvom hvali i blagosivlje; pa to svoje zahvalno čuvstvo i javno i svečano izpovèditi žudeć ujedno s mladeži zaključi ovu školsku godinu zahvalnom službom božjom, odpěvavši dne 31. sèrpnja hvalospěv katoličke cèrkve „*Tebe Boga hvalimo!*“

Znamenitie naredbe i odpisi višjih oblasti, što su tečajem školske godine 1854. na gimnaziu stigli.

1. Odpis visoke c. k. školske oblasti od 22. rujna 1853. br. 1261. kojim se naredjuje: da se učenici ilirskomu jeziku nevěšti němački izpitivati imaju, a i privatno od učiteljah pomagati mogu.
2. Odpis visoke c. k. školske oblasti od 30. rujna 1853. br. 1282. kojim se učiteljem iz reda sv. Franje za prošlu školsku godinu doznačuje nagrada, i to P. Anselmu Bolénju 80 a P. Pavlu Pauliću i P. Faustinu Purgaru svakomu po 60 for. sr.
3. Odpis visoke c. k. školske oblasti od 11. listopada 1853. kojim se nalaže, da se vlastita imena tudjih, osobito klassičnih jezikah imaju pisati pravopisom, koi je dotičnomu jeziku shodan.
4. Odpis visoke c. k. školske oblasti od 27. listopada 1853. br. 1540. o svědočbah onih učenikah, koji bi koncem školskoga tečaja u jednom predmetu zaostali.
5. Odpis visoke c. k. školske oblasti od 19. prosinca 1853. br. 1518. kojim se naredjuje, da se osobe c. kr. vojnoj krajini prinadležeće nemaju u provincialna učilišta primati, bez dozvole dotičnih vojenih oblastih.
6. Odpis visoke c. k. školske oblasti od 19. prosinca 1853. br. 1424. dostavlja gimnazii 260 iztisakah disciplinarnoga zakona za hèrvatsko-slavonske gimnazie za proglašenje i porabu.
7. Naredba visokoga c. k. ministarstva bogoštovja i naukah, od 22. studenoga 1853. br. 12170. kojom se dopušta město dosadanja dva poludna na tjedan uzeti cěli četvèrtak kao školski praznik. (Priobćena odpisom vis. c. k. školske oblasti od 19. prosinca 1853. br. 1692).
8. Odpis visoke c. k. školske oblasti od 23. sěčnja 1854. priobćuje visoko zadovoljstvo c. k. ministarstva s čudorednim i znanstvenim stanjem gimnazie.
9. Odpis visoke c. k. školske oblasti od 24. sěčnja 1854. br. 80. priobćuje visoku naredbu ministarsku o proměni naučne osnove u prirodopisnoj struci.
10. Odpis visoke c. k. školske oblasti od 1. veljače 1854. br. 109. priobćuje visoku naredbu ministarsku, kojom pravo nadgledanja katoličkih gimnaziah u nabožno-čudorednom ogledu dotičnim se biskupom ustupa.
11. Odpis visoke c. k. školske oblasti od 6. ožujka 1854. br. 229. sadèržaje visokim c. k. ministarstvom stavljene uvěte, u koje gimnasialni učitelji privatno, budi cělih učilištih, budi u pojedinih obiteljih gimnazialne predmete naučati mogu.
12. Odpis visoke c. k. školske oblasti od 7 ožujka 1854 br. 290. priobćuje vis. naredbu ministarsku, usléd koje nije slobodno na c. k. gimnaziah upotrěbiti nikakve naučne knjige, koja po vis. c k. ministarstvu nije dopuštena ili preporučena.
13. Odpis visoke c k. školske oblasti od 24 ožujka 1854 br 377. priobćuje previšnju naredbu, kojom se dosadanji platjevni dodatci učiteljah preobratjaju u platju.
14. Odpis visoke c. k. banske vlade od 24. travnja 1854. kojim se priobćuje vis. naredba ministarska, usléd koje učenikom, privatno podučavanim, i za kojigod viši razred javno izpitanim, netrěba javnih svědočbah za sva polulětja, već je dovoljna svědočba od onoga razreda, za koji su izpitani i zrěli pronadjeni.

Digitized by Google

15. Odpis visoke c. k. školske odblasti od 16. svibnja 1854. br. 678. javlja, da dělatnost c. k. školske oblasti od dne 29. svibnja o. g. prelazi na c. k. naměstničtvo za Hèrvatsku i Slavoniu.

16. Odpis visokoga c. kr. hèrv.-slav. naměstničtva od 9. lipnja 1854. br. $^{118}/_{13}$ D. V. priobćuje previšnje propise o doznačenju i obustavljanju platjah c. k. činovnikah i službenikah

17. Odpis visokoga c. k. hèrv.-slav. naměstničtva od 13. lipnja 1854. br. $^{616}/_{104}$ D. V. priobćuje izdan visokim c k. ministarstvom naputak za naučanje latinskoga i němačkoga (odnosno maternjega) jezika.

18. Odpis preuzvišenoga gospodina *Josipa* grofa *Jellačića*, bana hèrvatsko-slavonskoga pozivlje učiteljski sbor na živahno dioničtvo u novom dèržavnom zajmu.

Imenoslov gimnazialne mladeži po učinjenom naprědku.

Městni broj.	*Ime i rodno město.*	Městni broj.	*Ime i rodno město*
	VII. Razred.	11	Matekoviċ Josip, iz mlade nedělje.
		12	Senkoviċ Juraj, iz Rittersberga.
1	Kukovec Ivo, iz Pušinca.	13	Kostanjevec Franjo, iz Varaždina.
2	Prelog Mato, iz Lotmerk-a.	14	Sajko Juraj, iz Bednje.
3	Vadjon Franjo, iz Varaždina.		
4	Kolednik Jakov, od sv. Barbare.		IV. Razred.
5	Valdec Antun, iz Varaždina.		
6	Temšić Ivo, iz Varaždina.	1	Salaj Mihalj, iz Lendve.
7	Matiašić Věkoslav, od sv. Lovrenca.	2	Masten Josip, iz Huma.
8	Čurin Juraj, od sv. Wolfgang-a.	3	Šišek Franjo, od sv. Antuna.
		4	Zrinščak Ferd., iz Koprivnice.
	VI. Razred.	5	Wodwařka Viktor, iz Tešena.
		6	Zemljić Rudolf, iz Varaždina.
1	Fekonja Ivo, iz Radovine.	7	Maceković Pavao, iz Pamperovca.
2	Nedelko Jakov, od sv. Trojice.	8	Luci Antun, iz Adrianca.
3	Mlinarić Škender, iz Varaždina.	9	Stranjšak Antun, iz male Nedělje.
4	Horvat Josip, iz Škaričeva.	10	Kettig Ferd , iz Varaždina.
5	Horvat Antun, iz Srědišta.	11	Petak Věkoslav, iz Varaždina.
6	Košar Jakov, od sv. Gjure.	12	Redek Franjo, iz Šeravinca.
7	Arnold Milan, iz Varaždina.	13	Hèržić Franjo, iz velike Nedělje.
8	Rataić Janko, iz Varaždina.	14	Vèrhovac Věkoslav, iz Varaždina.
9	Zelenjak Antun, od sv. Tomaša.	15	Mekota Andria, iz Varaždina.
10	Vuković Stěpan, iz Varaždina.		
11	Egersdorfer Koloman, iz Varaždina.		III. Razred.
12	Raich Franjo, od sv. Tomaša.		
13	Traub Ljudevit, iz Varaždina.	1	Lorkoviċ Blaž, iz Novograda.
		2	Kolaj Manoilo, iz Ludbrega.
	V. Razred.	3	Čokolin Franjo, iz Varaždina.
		4	Bahinski Dragutin, iz Varaždina.
1	Lipoldt Hermann, iz Varaždina.	5	Belošević Juraj, iz Matianca.
2	Kralj Juraj, iz Trakoštjana.	6	Belić Jakov, iz Preloga.
3	Gačić Ivan, iz Ceranovca.	7	Canjuga Franjo, iz Varaždina.
4	Havranek Dragutin, iz Pape.	8	Antolković Josip, iz Varaždina.
5	Šalamun Jakov, od sv. Križa.	9	Kettig Julio, iz Varaždina.
6	Kelemen Josip, iz Varaždina.	10	Matosović Juraj, iz Varaždina.
7	Galeković Stěpan, iz Vinice.	11	Pažur Ljudevit, iz Varaždina.
8	Belšak Antun, iz Koračića.	12	Petak Marko, iz Jerovca.
9	Baff Franjo, iz Varaždina.	13	Serkulj Josip, iz Varaždina.
10	Markuš Toma, iz Lobora.	14	Kettig Dragutin, iz Varaždina.

Digitized by Google

Městni broj.	*Ime i rodno město.*
15	Kastibol Blaž, od sv. Jelene.
16	Krolec Stěpan, iz Varaždina.
17	Novak Franjo, iz Varaždina.
18	Kovačić Franjo, iz Varaždina.
19	Smodek Jakov, iz Maruševca.
	II. Razred.
1	Dončić Ivan, iz Rěke.
2	Ferkić Dragutin, iz Križevca.
3	Kon Gustav, iz Varaždina.
4	Arnuš Mato, iz Dornova.
5	Berovečki Josip, iz Krapine.
6	Wodwařka Vilim, iz Tešina.
7	Heršić Antun, iz velike Nedělje.
8	Mocnay Adolf, iz Like.
9	Potočki Franjo, iz Radoboja.
10	Dečko Věkoslav, iz Serdišča.
11	Topolnik Antun, od sv. Juraja.
12	Blažeković Vinko, iz Varaždina.
13	Strelec Franjo, iz Vinice.
14	Egersdorfer Vilim, iz Varaždina.
15	Štoos Žiga, iz Vratna.
16	Jež Andro, iz Vinske Gore.
17	Prusac Mato, iz Nedělišča.
18	Dolački Škender, iz Varaždina
19	Kečkeš Andro, iz Preloga.
20	Košak Josip, iz Varaždina.
21	Divjak Josip, iz Varaždina.
22	Sensen Eugenio, iz Čeznika.
23	Kovačić Ivan, iz Varaždina.
24	Biro Franjo, iz Varaždina.
25	Vitković Ljudevit, iz Varaždina.
26	Jelačić Miško, iz Preloga.
27	Haslinger Žiga, iz Vinice.
28	Jarnec Mato, iz Vratna
29	Golubić Otto, iz Varaždina.

Městni broj.	*Ime i rodno město.*
	I. Razred.
1	Petrović Milan, iz Varaždina.
2	Kolarić Makso, iz Varaždina.
3	Čavličar Ivan, iz Varaždina.
4	Mikulčić Mirko, iz Varaždina.
5	Kučenjak Milan, iz Hraščine.
6	Krizmanić Vilhelm, iz st. Mikloš.
7	Mikac Ivan, iz Pomorja
8	Kostanjšak Antun, iz Krapine
9	Jalšovec Aleksa, iz Varaždina.
10	Vuković Josip, iz Varaždina.
11	Kotarski Ivan, iz Vukovine
12	Mader Ivan, iz Ledve.
13	Antolović Franjo, iz Varaždina.
14	Hegedić Mato, iz Varaždina.
15	Jerandt Ivan, iz Karlovca
16	Kavor Aleksa, iz Varaždina.
17	König Josip, iz Fördefelda.
18	Marin Filip, iz Križovljanah.
19	Sokać Julio, iz Varaždina.
20	Somogji Stěpan, iz Legrada.
21	Valdec Gjuro, iz Varaždina.
22	Ozmec Andro, od sv Nikole.
23	Ježek Stěpan, iz Krapine.
24	Madjarek Franjo, iz Virja.
25	Malarić Ljudevit, iz Varaždina.
26	Serkulj Antun, iz Varaždina.
27	Senčar Jakov, iz Huma
28	Štabek Adam, iz Varaždina.
29	Canjuga Andria, iz Varaždina.
30	Matosović Franjo, iz Varaždina.
31	Gašparić Ivan, iz Varaždina.
32	Košcec Nikola, iz Varaždina.
33	Paulić Dragutin, iz Varaždina.
34	Reiherzer Antun, iz Varaždina.
35	Pock Ladislav, iz Lenti
36	Dropučić Škender, iz Zeline.
37	Šestan Dragutin, iz Varaždina.

Digitized by Google

Pregled gimnazialne mladeži.

Razred	Broj učenikah školske godine 1853.		Broj upisanih učenikah godine 1854.	Pristupilo.	Izstupilo.	Ostalo o svèršetku godine 1854.	Od ovih bilo je	
	o početku.	o svèršetku.					javnih.	privatnih.
I.	33	30	39	1	3	37	37	—
II.	26	25	29	—	—	29	29	—
III.	24	23	19	—	—	19	19	—
IV.	20	17	15	—	—	15	15	—
V.	16	14	14	1	1	14	14	—
VI.	12	12	13	—	1	12	12	—
VII.	—	—	8	—	—	8	8	—
Ukupno .	131	121	137	2	5	131	131	—

Ako se lětošnji broj učenikah o svèršetku godine usporedi s lanjskim: to je onaj lětos narasto za 14 učenikah.

Digitized by Google

Od ostavših koncem školske godine $18^{63}/_{54}$ bilo je.

U razredu.	Po věroizpovědanji				Po naučnom napredku				Poradi bolesti izpita nepodnesoše.
	Rimokatolikah	Gèrčko sjedinjenih	Gèrčko nesjedinjenih	Israelaca'h	I. reds odlikom	I. reda	II. reda	III. reda	
I.	37	—	—	—	7	20	4	3	3
II.	28	—	—	1	5	13	4	4	3
III.	19	—	—	—	4	10	1	4	—
IV.	15	—	—	—	4	4	2	2	3
V.	14	—	—	—	2	7	3	1	1
VI.	12	—	—	—	1	5	[illegible]	4	1
VII.	8	—	—	—	2	[illegible]	1	2	—
Ukupno .	133	—	—	1	25	62	16	20	11

Stipendiah upravo za ovu c. k. gimnasiu utemeljenih ni ove godine nebiaše. Nu pošto je stěčajna parnica pokojnoga grofa Škendera Erdödya rěšena: to je i zaklada stipendialna ovdašnjega nègda gradjanina Martina Kreutza, štono u prierečenoj stěčajnoj massi uložena biaše, skupa s pripadajućimi kamatami izplatjena, i računi su iste zaklade visokomu c. k. naměstničtvu podnešeni, te će se u buduće ota zaklada u smislu zakladitelja moći na korist siromašniih, a na obodrenje učenikah u obće upotrěbiti.

U ostalom imadjaše gimnazia ove godine dva stipendiata, i to jednoga zaklade vacovskoga konvikta, a drugoga zaklade Mirka Ketskésa, koji ukupno dobiše 110 for. sr.

Osim toga uživahu siromašnii učenici u ovdašnjih redovnih samostanih bezplatno hranu i stan, i to:

U samostanu č. č. o. o. reda sv. Franje . . 4.
„ „ „ kapucinah . . 4.
„ duvnah reda sv. Ursule . . 5.
Ukupno . 13.

Dodatak.

Pošto se dozvoljeni za ovu godinu novci za nadarbe odličniih učenikah dosada, budući u blagajni još nedoznačeni, dići nemogoše: to će se pri děljenju školskih svědočbah samo imena nadarenikah proglasiti, a dotične nadarbe poděliti će se početkom dojduće školske godine, koja će se započeti dne 16. rujna.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google